

Vad är straffbart enligt personuppgiftslagen?

En vägledning från Datainspektionen
för polis och åklagare

Januari 2011

Förord

Det är viktigt att brott mot personuppgiftslagen, PuL, prövas i domstol för att minska antalet kränkningar på Internet och för att göra det tydligare var gränserna går för vad som är tillåtet respektive otillåtet.

Personuppgiftslagen har nu varit i kraft i mer än tio år. De första åren efter lagens tillkomst ledde flera fall av överträdelser mot bestämmelserna i personuppgiftslagen till fällande domar. Numera lagförs sällan brott mot personuppgiftslagen. Samtidigt kan vi på Datainspektionen se att antalet otillbörliga intrång i den personliga integriteten genom otillåten behandling av personuppgifter ökar explosionsartat, inte minst på Internet.

Att personuppgiftslagen inte återopas vid lagföring, kan till viss del bero på att endast ett fåtal bestämmelser är straffsanktionerade. För polis och åklagare är det kanske också naturligare att utgå från regelverket i brottsbalken.

Vi tror att straffreglerna i personuppgiftslagen inte utnyttjas fullt ut. Det gäller även skadeståndsbestämmelsen. Skadestånd kan komma ifråga vid varje brott mot personuppgiftslagen. Förutom att ersättning kan utgå för ekonomisk skada, inklusive ren förmögenhetsskada, ersätts även ideell skada.

Den här vägledningen riktas till polisen och åklagarmyndigheten och har tagits fram för att underlätta arbetet att hantera ärenden som har koppling till personuppgiftslagen. Framställningen är särskilt inriktad mot lagöverträdelser på Internet.

Det är vår förhoppning att vägledningen ska ge en ökad förståelse för personuppgiftslagen och i förlängningen även kunna påverka de som behandlar personuppgifter i en positiv riktning.

Göran Gräslund
generaldirektör

Innehållsförteckning

Förord	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning	5
2. Syftet med personuppgiftslagen och bakgrunden till lagen	6
3. Vad är straffbart enligt personuppgiftslagen?.....	7
4. Några grundläggande begrepp.....	8
5. Är personuppgiftslagen tillämplig?	10
5.1. Det territoriella tillämpningsområdet.....	10
5.2. Behandling av personuppgifter som omfattas av lagen	11
6. Undantag från hela eller delar av personuppgiftslagen	13
6.1. Avvikande bestämmelser i annan författning.	13
6.2. Undantag för privat behandling av personuppgifter.	13
6.3. Undantagen för yttrandefriheten	13
6.4. Kort om avvägningen mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten	17
7. Strukturerad och ostrukturerad behandling och definition av en kränkning.....	21
7.1. Strukturerad och ostrukturerad behandling av personuppgifter.....	21
7.2. Vad menas med en kränkning av den personliga integriteten?	22
8. Vem är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter?.....	25
9. Kort om hanteringsreglerna i personuppgiftslagen	27
9.1. Grundläggande krav på behandling av personuppgifter enligt 9 § personuppgiftslagen.....	28
9.2. När är behandling av personuppgifter tillåten enligt 10 § personuppgiftslagen?	28
9.3. Överföring till tredje land	30
10. Vad kan Datainspektionen göra när någon blivit kränkt på Internet?.....	32
Bilaga 1 Checklista – hur man avgör om en publicering av personuppgifter är straffbar eller inte	34
Är det en behandling av personuppgifter? Om så är fallet uppfyller denna kravet för att omfattas av personuppgiftslagen?	34
Är personuppgiftslagen tillämplig?	34
Är något av undantagen i personuppgiftslagen tillämpligt?	34
Är det en strukturad eller ostrukturerad behandling?	34

Är behandlingen straffbar enligt 49 § PuL?	35
Bilaga 2 Kontakt med Datainspektionen.....	36
Allmänt om kontakten med Datainspektionen:.....	36
Om du vill begära ett yttrande från Datainspektionen inom ramen för en förundersökning tänk på följande:	36
Kontaktuppgifter	37
Bilaga 3 Exempel på yttrande	38
Bilaga 4 Personuppgiftslagen (1998:204).....	43
Bilaga 5 Personuppgiftsförordningen (1998:1191).....	58
Bilaga 6 DIFS 2010:1.....	64

1. Inledning

Denna vägledning fokuserar på vad som är straffbart enligt personuppgiftslagen. Framställningen är särskilt inriktad på lagöverträdelser på Internet. Eftersom det finns få ärenden som prövats av domstol bygger vägledningen i väldigt stor utsträckning på Datainspektionens ärenden och de tolkningar som myndigheten har gjort.

Vägledningen inleds med en kort beskrivning av syftet och bakgrunden till lagen (3 kap.). Därefter kommer ett kapitel som behandlar vad som är straffbart enligt personuppgiftslagen (4 kap.). I det följande kapitlet tas ett antal grundläggande begrepp upp (5 kap.). Därefter kommer ett kapitel om när personuppgiftslagen är tillämpligt (6 kap.), vilket följs av ett kapitel om undantag från lagen (7 kap.). Ett kapitel redogör för strukturerad respektive ostrukturerad behandling av personuppgifter (8 kap.). Vem som är personuppgiftsansvarig tas upp i det följande kapitlet (9 kap.). En förklaring vad som gäller enligt hanteringsreglerna följer (10 kap.). Vägledningen avslutas med ett kapitel om hur Datainspektionen arbetar med internetrelaterade kränkningar (11 kap.).

I bilaga 1 finns en checklista som kan vara till hjälp när man ska avgöra om en publicering av personuppgifter är straffbar eller inte. Därefter kommer bilaga 2 med praktiska tips vad man kan tänka på vid kontakten med Datainspektionen. I bilaga 3 finns ett exempel på ett svar från Datainspektionen på en begäran om yttrande från en polismyndighet. Bilagorna 4–6 innehåller personuppgiftslagen (1998:204), personuppgiftsförordningen (1998:1191) och Datainspektionens föreskrift DIFS 2010:1.

2. Syftet med personuppgiftslagen och bakgrunden till lagen

Syftet med personuppgiftslagen (1998:204) är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Lagen bygger på ett EU-direktiv, Europaparlaments och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Sverige är skyldig att följa EU-direktivet och får inte ha lagstiftning som är strängare eller mildare än vad EU-direktivet medger. Det innebär i praktiken att direktivet till stor del bestämmer innebörden av den svenska lagstiftningen. Direktivet har förhandlats fram av självständiga stater vilket medför att innebörden av flera bestämmelser är oklar och får avgöras av rättstillämpningen, då ytterst av EG-domstolen.

Personuppgiftslagen bygger, liksom EU-direktivet, på tekniken att först förbjuda all behandling av personuppgifter och sedan räkna upp de fall där behandling är tillåten trots förbudet. Den som vill behandla personuppgifter måste alltså finna stöd i lagen för att det ska vara fråga om en tillåten behandling. Den 1 januari 2007 ändrades personuppgiftslagen i syfte att underlätta vardaglig hantering av personuppgifter som typiskt sett inte medför några integritetsrisker. Exempel på detta är löpande text i ordbehandlingssystem, på Internet, ljud- och bildupptagningar och korrespondens per e-post. Sådan vardaglig hantering får utföras fritt så länge man inte kränker den som uppgifterna avser. Ändringarna i lagen har dock inneburit nya gränsdragningsproblem när man ska avgöra vad som är en strukturerad behandling av personuppgifter (och som därför måste följa det ursprungliga regelverkets hanteringsregler) respektive icke strukturerad behandling av personuppgifter (då man inte behöver följa hanteringsreglerna men ändå inte får kränka den som uppgifterna rör).

Svenska domstolar ska vid osäkerhet om tolkningen av olika begrepp begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen om tolkningen¹.

---

¹ Det har svensk domstol gjort i det så kallade konfirmandlärmålet, se EG-domstolens dom den 20 maj 2003 i mål C-101/01, REG 2003 s. I-12971)

3. Vad är straffbart enligt personuppgiftslagen?

I 49 § personuppgiftslagen finns en uttömmande uppräknning av vad som är straffbart enligt lagen.

Vid publicering på Internet är det ofta fråga om *behandling av ostrukturerat material* som får bedömas enligt den så kallade missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen. Vissa brott mot missbruksregeln är straffbelagda enligt personuppgiftslagen och det är kränkningar som innefattar:

- behandling av känsliga personuppgifter enligt 13 § PuL
- uppgifter om lagöverträdelse mm enligt 21 § PuL
- överföring av personuppgifter till tredje land enligt 33–35 §§ PuL

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet behandlar känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelse mm i strid med missbruksregeln kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet i strid med missbruksregeln för över personuppgifter till tredje land som inte har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifter. Om brottet är grovt är straffsatsen fängelse i högst två år. Om brottet är ringa, döms inte till ansvar. (Normalgraden av oaktsamhet avkriminaliserades den 1 januari 2007.) Majoriteten av de fall som prövats av domstol har gällt åtal för publicering av personuppgifter på Internet bland annat i strid med förbudet mot överföring av personuppgifter till tredje land. Efter EG-domstolens dom i det så kallade konfirmandlärarmålet, se avsnitt 6.4., anses det numera inte vara en tredjelandsöverföring om uppgifterna publiceras på en webbplats på Internet och webbplatsen lagras hos en Internetleverantör som är etablerad inom EU.

Vid behandling av *strukturerade personuppgifter* är det straffbart att uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

- behandla känsliga personuppgifter i strid med 13–21 §§ PuL,
- föra över personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§ PuL,

Oavsett strukturen av materialet är det straffbart att:

- lämna osann uppgift i sådan information till registrerade som föreskrivs i lagen, i anmälan till tillsynsmyndigheten (Datainspektionen) eller när tillsynsmyndigheten begär upplysningar och information,
- underlåta att göra anmälan eller förhandskontroll.

Vid sidan om straffansvaret enligt personuppgiftslagen kan det naturligtvis finnas fall av personuppgiftsbehandling som är straffbar enligt annan lagstiftning såsom spridning av personuppgifter som innebär olaga hot, förtal eller ofredande enligt bestämmelserna i brottsbalken.

4. Några grundläggande begrepp

Personuppgifter

All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Bild- och ljuduppgifter om en identifierbar fysisk person räknas också som personuppgifter, även om inga namn nämns. Krypterade uppgifter och olika slag av elektroniska identiteter är också personuppgifter om de direkt eller indirekt kan kopplas till fysiska personer.

Exempel på vad som är personuppgifter:

Organisationsnumret för en enskild firma, som innehåller personnumret för den som står bakom firman, är en personuppgift. Detsamma gäller registreringsnummer för fordon, kundnummer och lägenhetsnummer. Datainspektionen har i ett ärende ansett att digitala bilder på klotter med signaturer från en enskild klottrare, så kallade tags, eller en grupp klottrare, så kallad crew, utgör personuppgifter om polisen kan härleda klottret till en viss person (beslut 2005-08-30, dnr 1020-2005). Vidare är IP-nummer i så kallad antipirat-verksamhet, det vill säga verksamhet för att förhindra olovlig spridning av upphovsskyddat material på Internet, att anse som behandling av personuppgifter (Datainspektionens beslut 2005-06-08, dnr 593-2005, Kammarrätten i Stockholms dom 2007-06-08, mål nr 285-07).

Artikel 29-gruppen (arbetsgruppen för skydd av personuppgifter) har antagit ett yttrande om begreppet personuppgifter, se vidare:

http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_sv.pdf

Känsliga personuppgifter

Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv (13 § personuppgiftslagen).

Behandling av personuppgifter

Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, till exempel insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring.

Personuppgiftsansvarig

Den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen, det vill säga syftet med och medlen för behandlingen av personuppgifter. Personuppgiftsansvarig är normalt den juridiska person (till exempel aktiebolag, stiftelse eller förening) eller den myndighet som behandlar personuppgifter i sin verksamhet och som bestämmer vilka

uppgifter som ska behandlas och vad uppgifterna ska användas till. Det är alltså inte chefen på en arbetsplats eller en anställd som är personuppgiftsansvarig. Undantagsvis kan en fysisk person vara personuppgiftsansvarig, till exempel en enskild företagare. (Se vidare om personuppgiftsansvaret under avsnitt 8 "Vem är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter?")

Personuppgiftsbiträde

Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Ett personuppgiftsbiträde finns alltid utanför den egna organisationen och kan vara en fysisk eller juridisk person.

Om en personuppgiftsansvarig anlitar till exempel en servicebyrå, blir denna ett personuppgiftsbiträde som får behandla personuppgifter enligt den personuppgiftsansvariges instruktioner. Ett skriftligt avtal måste upprättas (30 § personuppgiftslagen). I avtalet ska det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbiträdet får behandla personuppgifterna i enlighet med instruktionerna och att biträdet måste vidta de säkerhetsåtgärder som behövs för att skydda uppgifterna.

Den registrerade

Den som en personuppgift avser.

Samtycke

Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne. Samtycket ska vara individuellt, en fackförening kan till exempel inte samtycka för sina medlemmars räkning. (Se vidare under avsnitt 9.2. "När är behandling av personuppgifter tillåten enligt 10 § personuppgiftslagen?")

Tredje land

Stat som inte ingår i Europeiska Unionen, EU eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES.

5. Är personuppgiftslagen tillämplig?

För att personuppgiftslagen överhuvudtaget ska vara tillämplig måste vissa förutsättningar vara uppfyllda. I detta kapitel går vi igenom vad som gäller i fråga om det territoriella tillämpningsområdet och de tekniska förutsättningarna för att en behandling ska omfattas av lagen.

5.1. Det territoriella tillämpningsområdet

Personuppgiftslagen gäller för personuppgiftsansvariga som är etablerade i Sverige. Enligt EU-direktivet förutsätter etablering på en medlemsstats territorium ”en effektiv och faktisk verksamhet med hjälp av en stabil struktur”. Den berörda verksamhetens rättsliga form är inte avgörande. Svenska juridiska och fysiska personer och utländska filialer som utövar verksamhet i Sverige får utan vidare anses vara etablerade här.

Om den personuppgiftsansvarige är etablerad både i Sverige och inom andra medlemsstater inom europeiska unionen och europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska den svenska personuppgiftslagen tillämpas på den verksamhet som den personuppgiftsansvarige bedriver i Sverige, men inte på den verksamhet som bedrivs i annan medlemsstat där den personuppgiftsansvarige är etablerad.

Det är många gånger svårt att avgöra om en personuppgiftsansvarig, särskilt de som står bakom en webbplats, är etablerad i Sverige. Datainspektionen har i ett par fall, vid polisanmälan eller i samband med yttrande till polis, uttalat att mycket talar för att de ansvariga har en sådan anknytning till Sverige att personuppgiftslagen är tillämplig.

Exempel

I samband med en utredning och polisanmälan av publicering avseende personer dömda för sexualbrott på www.sexbrott.se konstaterade Datainspektionen att webbplatsen var på svenska, att det behandlades uppgifter om personer som dömts för sexbrott i Sverige och att den riktade sig till en svensk publik samt att företrädare för webbplatsen medverkat i media och då talat svenska (Datainspektionens yttrande och polisanmälan den 17 februari 2009, dnr 1658-2008).

I samband med ett yttrande till polisen avseende publicering av uppgifter på webbplatsen www.anarkisterna.se konstaterade Datainspektionen att webbplatsen var på svenska och riktade sig till svensktalande besökare, den behandlade uppgifter om svenska polismän med anledning av en händelse som ägt rum i Sverige samt att det uttrycktes uppmaningar till besökarna att förse webbplatsen med fler personuppgifter om vissa polismän som tjänstgör i Sverige (Datainspektionens yttrande den 3 mars 2009, dnr 265-2009).

Det är viktigt att komma ihåg att även om de ansvariga för en webbplats är etablerade i utlandet hindrar det inte att en användare som har en sådan anknytning till Sverige kan hållas ansvarig

för vad han eller hon publicerar. En person med en sådan anknytning till Sverige kan därför hållas ansvarig för vad han eller hon skriver på ett utländskt forum. Mer om personuppgiftsansvaret går att läsa i avsnitt 8 "Vem är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter?". En annan sak är att det kan vara svårt att utreda vem som publicerat personuppgifter på en webbplats eller vem som står bakom webbplatsen när den ligger på en server utomlands.

Lagen tillämpas också när den personuppgiftsansvarige är etablerad i tredje land men för behandlingen av personuppgifter använder sig av utrustning som finns i Sverige. Det gäller dock inte om utrustningen bara används för att överföra uppgifter mellan ett tredje land och ett annat sådant land. Med utrustning kan avses fysiska saker som finns inom Sveriges gränser, till exempel frågeformulär och terminaler och det ska vara den personuppgiftsansvarige som använder sig av utrustningen i Sverige.

Exempel

Vid behandling av personuppgifter av **sökmotorer** gäller i regel Dataskyddsdirektivet, även när leverantörens huvudkontor finns beläget utanför EES. Sökmotorleverantörerna är skyldiga att klargöra sin roll inom EES och omfattningen av sin ansvarsskyldighet enligt direktivet på grund av antingen etablering eller användning av utrustning.²

Placeringen av en så kallad **cookie** eller ett Java-script på en persondator innebär att den personuppgiftsansvarige använder sig av utrustning i det land där personen har sin dator.³ I Sverige regleras cookies även av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation med Post och Telestyrelsen (PTS) som tillsynsmyndighet.

Den så kallade artikel 29-gruppen har nyligen tagit fram ett arbetsdokument angående etableringsbegreppet⁴.

5.2. Behandling av personuppgifter som omfattas av lagen

Lagen tillämpas på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter. Så snart en personuppgift behandlas i en dator eller liknande är det som regel fråga om sådan automatiserad behandling som omfattas av lagen.

---

² Yttrande om dataskyddsfrågor med anknytning till sökmotorer, artikel 29-gruppens arbetsdokument WP 148, http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_sv.pdf. I sin roll som registeransvarig för användaruppgifter ska sökmotorleverantörerna hållas fullständigt ansvariga enligt dataskyddsdirektivet. Om sökmotorleverantörers ansvar i egenskap av deras andra roll, som leverantörer av innehållsuppgifter (till exempel uppgifter i ett index), se vidare ovanstående WP.

³ Det framgår av den så kallade artikel 29-gruppens arbetsdokument WP 56 avseende internationell tillämpning av EU:s dataskyddslagstiftning när webbplatser utanför EU behandla personuppgifter på Internet samt WP 171 avseende yttrande om beteendebaserad reklam på Internet. Båda dokumenten finns att hämta på följande länk: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/workinggroup/wpdocs/2010_en.htm

⁴ Se WP 179, du hittar dokumentet på följande länk:

http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp179_en.pdf

Exempel

Att tekniken är avgörande visar bland annat den tekniska utvecklingen på **kameraövervakningsområdet** där man gått från analog utrustning till digital utrustning. Om endast analog utrustning används är personuppgiftslagen inte tillämplig eftersom den inte är automatiserad i den mening som avses i personuppgiftslagen. Digital kameraövervakning är dock automatiserad, varför personuppgiftslagen gäller.

I vissa fall ska personuppgiftslagen tillämpas även för personuppgifter som behandlas manuellt.⁵ Syftet med att låta lagen och EG-direktivet omfatta viss manuell behandling av personuppgifter är att förhindra försök att kringgå lagstiftningen genom att behandla personuppgifterna manuellt.

---

⁵ Det gäller när de manuellt behandlade personuppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i ett regelrätt personregister (manuella register). Det ska vara fråga om en samling av personuppgifter. Uppgiftssamlingen ska vara strukturerad det vill säga sorterad enligt något slags system och uppgifterna i samlingen ska dessutom vara tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. I praxis har det tolkats så att registret måste vara sökbart på mer än ett kriterium och troligen ska fler än ett av dessa sökkriterier avse personuppgifter.

6. Undantag från hela eller delar av personuppgiftslagen

För att kunna avgöra om något är straffbart enligt personuppgiftslagen är det naturligtvis viktigt att känna till när personuppgiftslagen är tillämplig. I detta avsnitt kommer undantagen till hela eller delar av personuppgiftslagen att tas upp.

6.1. Avvikande bestämmelser i annan författning.

Personuppgiftslagen är subsidiär. Om det i annan lag eller förordning, till exempel i en registerlag, finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen, gäller de bestämmelserna istället för reglerna i personuppgiftslagen. Det finns olika systematik i olika registerförfattningar, en del kompletterar personuppgiftslagens regler medan andra helt tar över personuppgiftslagens regler.

6.2. Undantag för privat behandling av personuppgifter.

Personuppgiftslagen gäller inte för sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur. Exempel är privatpersoners ord- och textbehandling, privat korrespondens med e-post och privat inspelning med digitalkamera i hemmet.

En publicering öppet på Internet är inte en privat behandling eftersom uppgifterna blir tillgängliga för ett obestämt antal personer. Om det krävs inloggning med lösenord för att kunna ta del av information kan det vara en privat behandling. Det beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Om vem som helst kan få ett lösenord är det inte en privat behandling.

6.3. Undantagen för yttrandefriheten

I detta avsnitt kommer förhållandet till tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna samt undantaget för journalistiska och konstnärliga ändamål att tas upp. Avsnittet avslutas med en kort redogörelse för proportionalitetsprincipen och ett par intressanta avgöranden från domstol.

6.3.1. Tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna

Bestämmelserna i personuppgiftslagen ska inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Det framgår av principen om grundlags företräde framför vanlig lag och även explicit av 7 § första stycket personuppgiftslagen.

Följande är exempel på publiceringar som omfattas av grundlagsskydd.

- Av den så kallade bilageregeln i 1 kap. 7 § andra stycket TF följer att den som är ansvarig utgivare av en periodisk skrift kan få grundlagsskydd även för elektroniskt publicerad information. En förutsättning för detta är att det elektroniskt publicerade materialet är

detsamma som det material som är tryckt i skriften. Den elektroniska versionen anses då vara en bilaga till sin förlaga. Bilagan åtnjuter på så sätt grundlagsskydd.

- Av den så kallade databasregeln i 1 kap. 9 § första stycket YGL följer att till exempel en redaktion för en tryckt periodisk skrift eller för ett radio- eller TV-program kan få grundlagsskydd för en databas om redaktionen förutom på vanligt sätt även publicerar materialet elektroniskt på begäran av allmänheten, till exempel genom att mottagaren kan gå in på en viss adress på Internet och ta del av innehållet. En förutsättning är att mottagaren inte kan påverka innehållet.
- Sedan den 1 januari 2003 finns det även möjligheten för vem som helst som vill publicera information på Internet att ansöka om så kallat utgivningsbevis hos Myndigheten för radio och tv (tidigare Radio- & TV-verket). Om vissa formella kriterier är uppfyllda så beviljas ansökan. Det är själva databasen som omfattas av grundlagsskyddet, i de allra flesta fall är det en webbplats. På Myndigheten för radio och tv:s webbplats www.radioochtv.se kan man kontrollera vem som har ansökt om och fått utgivningsbevis för en databas.

Läs mer om att publicera på Internet på Myndigheten för radio och tv:s webbplats

Exempel på situationer när Datainspektionen inte ska ingripa då det finns grundlagsskydd:

Kreditupplysningsföretag med utgivningsbevis eller annat grundlagsskydd:

Regeringsrätten har ansett att spridning av kreditupplysningar på Internet som ett kreditupplysningsföretag, som även ger ut en periodisk skrift med kreditupplysningar, ägnar sig åt genom en redaktion har grundlagsskydd (RÅ 2003 ref. 31). När möjligheten att skaffa utgivningsbevis infördes skapade de flesta stora kreditupplysningsföretag webbplatser med lättillgänglig kreditupplysningsinformation. Datainspektionen har genom åren fått många klagomål på dessa webbplatser, bland annat www.ratsit.se, angående tillgänglighöretandet av denna privata information, men inspektionen ska naturligtvis inte ingripa när dessa har grundlagsskydd. Genom en lagändring som träder i kraft den 1 januari 2011 återinförs kreditupplysningslagens skyddsregler om legitimt behov och kreditupplysningskopia (se prop. 2009/10:151 och betänkande från finansutskottet 2009/10:FiU32; SFS 2010:1073).

Publicering av gatubilder på webbplatser med utgivningsbevis till exempel

www.hitta.se: Datainspektionen har tagit emot flera klagomål däribland ett med fråga om det är brottsligt att publicera gatubilder som visar människor, bilers registrerings skyltar och hus (se dnr 274-2010) på Internet. I svaret till klagande informerade Datainspektionen om att webbplatsen har utgivningsbevis och att den omfattas av bestämmelserna i YGL. Inspektionen har därför ingen möjlighet att ha synpunkter på hur personuppgifter behandlas på webbplatsen.

Avsikten med det grundlagsskydd som utgivningsbevis ger är att skydda den enskildes yttrandefrihet gentemot det offentliga och inte tvärtom. Datainspektionens har därför gjort

bedömningen att personuppgiftslagens regler normalt gäller för en kommuns webbplats även om kommunen har ett utgivningsbevis (Datainspektionens beslut den 29 januari 2010, dnr 987-2009).

6.3.2. Undantag för journalistiska ändamål och konstnärligt eller litterärt skapande.

Även en publicering som inte omfattas av TF och YGL:s regler kan ha ett journalistiskt eller konstnärligt ändamål. I 7 § andra stycket personuppgiftslagen stadgas att när personuppgifter behandlas uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt och litterärt skapande är det endast vissa av personuppgiftslagens regler som ska tillämpas. I praktiken innebär det att det bara är de bestämmelser i lagen som rör säkerhet som ska tillämpas på sådan behandling.

Frågan om tolkningen av bestämmelsen i 7 § andra stycket personuppgiftslagen om undantag för journalistiska ändamål har prövats av Högsta domstolen (HD) i det så kallade Ramsbromålet (NJA 2001 s. 409). Högsta domstolen uttalade i målet bland annat följande:

Att uttrycket journalistiska ändamål använts kan inte anses vara i avsikt att privilegiera etablerade massmedier eller personer som är yrkesverksamma inom sådana medier. Med uttrycket får snarare antas vara avsett att betona vikten av en fri informationsspridning i frågor av betydelse för allmänheten eller för grupper av människor och en fri debatt i samhällsfrågor.

Enligt HD syftar undantaget för journalistiskt ändamål till att informera, utöva kritik och väcka debatt i samhällsfrågor av betydelse för allmänheten. Finns det ett sådant intresse, utgör det ett journalistiskt ändamål att informera, kritisera och debattera i frågan, även om man gör det på ett för enskilda personer kränkande sätt. Domstolen gjorde dock ett viktigt undantag för publicering av uppgifter av rent privat karaktär som normalt inte kan anses ha ett journalistiskt ändamål.

Det så kallade Ramsbromålet ger viktig vägledning vid publicering på Internet och visar att en betydande del av det som publiceras på Internet omfattas av undantaget för journalistiska ändamål.

I några uppmärksammade ärenden har Datainspektionen tagit ställning till om olika publiceringar haft ett journalistiskt ändamål.

Exempel

I ett svar på klagomål (svar den 7 april 2009, dnr 384-2009) har Datainspektionen bedömt att det inte var ett lagbrott att publicera namnet på en **dråpmissstänkt barnläkare** på en blogg eftersom publiceringen skett för journalistiska ändamål. Utifrån en helhetsbedömning av innehållet på bloggen och syftet med vad som publicerades bedömde Datainspektionen att publiceringen av namnet på den dråpmissstänkte läkaren i detta fall omfattades av undantaget för journalistiskt ändamål. På bloggen fördes en debatt kring händelsen ur ett etiskt perspektiv där läkarens och åklagarens roller samt vissa anmälningar till Justitiekanslern om

händelsen togs upp. Det var läkarens handlande i hennes yrkesroll som var i fokus. Även andra ämnen diskuterades på bloggen. Datainspektionen fann att man inte kunde ingripa mot publiceringen även om den skulle ske på ett för den utpekade läkaren kränkande sätt eftersom undantaget för journalistiska ändamål var tillämpligt.

I ett av media mycket uppmärksammat mål, det så kallade **Arbogamålet**, (svar på förfrågan den 25 september 2008, dnr 1325-2008) hade någon gjort hela förundersökningsprotokollet i ett brottmål tillgängligt för nedladdning via Pirate Bays webbplats. Målet gällde utredning i samband med mord på två barn och mordförsök på deras mamma. Datainspektionen tog emot flera klagomål där man undrade om denna spridning av förundersökningsprotokoll verkligen var förenlig med personuppgiftslagen. I kommentarerna på webbplatsen i samband med publiceringen sades att publiceringen skett för att förmedla en annan bild av målet än massmedias. Mot bland annat den bakgrunden gjorde Datainspektionen bedömningen att spridningen av förundersökningsprotokollet via Pirate Bays webbplats omfattades av undantaget för journalistiska ändamål och att det saknades förutsättningar att tillämpa personuppgiftslagens bestämmelser. Inspektionen kunde därför inte ingripa mot informations-spridningen även om den kan uppfattas som mycket kränkande.

En bandyklubb (Datainspektionens beslut den 29 maj 2008, dnr 560-2008) publicerade på sin hemsida uppgifter om att en medlem stängts av p.g.a. doping efter att han testats positivt för kokain vid en dopingkontroll. Sveriges Riksidrottsförbunds dopingnämnds beslut publicerades även på förbundets hemsida genom en hänvisning till Svensk Idrott. Bandyklubben ville genom sin publicering av dopingnämndens beslut visa sitt starka avståndstagande mot användningen av droger inom bandysporten. Namnet på spelaren publicerades för att inte klubbens samtliga spelare skulle misstänkliggöras. I sitt tillsynsbeslut gjorde Datainspektionen bedömningen att den information som lämnats på webbplatsen om dopingavstängningen vid en helhetsbedömning får anses ligga inom ramen för ett journalistiskt ändamål att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten. I detta vägde inspektionen även in att de publicerade uppgifterna hade en direkt koppling till spelares idrottsutövning.

Även om man har ett journalistiskt ändamål får man inte publicera vad som helst. Som nämnts ovan uttalade HD i Ramsbromålet att uppgifter av rent privat natur inte kan ha ett journalistiskt ändamål. Det är därför inte tillräckligt vid en granskning att konstatera att till exempel en webbplats har ett journalistiskt ändamål utan att utreda om det finns uppgifter av rent privat natur. Datainspektionen har hittills i ett tillsynsärende konstaterat att det på en webbplats som haft journalistiskt ändamål publicerats personuppgifter av rent privat natur i strid med personuppgiftslagen.

Exempel

Vårdnadsblogg (beslut den 4 maj 2010, dnr 360-2010). På bloggen debatterade en privatperson bland annat att pappor diskrimineras i vårdnadstvister. Datainspektionen ifrågasatte inte att bloggen som sådan hade ett journalistiskt ändamål eftersom mycket av det som publicerades hade ett syfte att informera, utöva kritik och väcka debatt. På bloggen publicerades även personuppgifter av rent privat karaktär om ett barn som figurerade i en vårdnadstvist. Delar av materialet, en dom i ett vårdnadsfall, ett utdrag ut en barnavårdsutredning och ett polisförhör innehöll uppgifter av mycket känslig och rent privat karaktär kopplade till familjeförhållanden, uppväxtmiljö samt misstankar om sexuella övergrepp. Materialet hade fått en omfattande spridning genom att det publicerats på Internet. Den aktuella bloggen hade haft ett mycket stort antal besökare och riskerna för negativa sociala konsekvenser för de inblandade, i synnerhet barnet var uppenbara. Vid en proportionalitetsbedömning fann Datainspektionen att publiceringen i de angivna delarna utgjorde ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten och således var kränkande i den mening som avses i 5 a § personuppgiftslagen. Inspektionen uttalade att det även fanns faktorer som talade för att publiceringen skulle kunna vara straffbar enligt 49 § personuppgiftslagen eftersom den innefattade känsliga uppgifter och uppgifter om administrativa frihetsberövanden i den mening som avses i 13 och 21 §§ personuppgiftslagen. Kort efter att tillsynsärendet avslutades så polisanmälde Datainspektionen publiceringen (beslut den 12 maj 2010, dnr 850-2010).

När det gäller konstnärliga och litterära uttryck anser Sverige att begreppen syftar mer på uttrycksmedlen än kommunikationens innehåll eller dess kvalitet. Detta fick Sverige intaget som en ensidig förklaring i mötesprotokollet när EG-direktivet infördes. Datainspektionen har bedömt ett fall då konstnärligt skapande åberopades (beslut 1999-06-01, dnr 1062-99). Borlänge kommun hade på sin webbplats publicerat namnen på 47 772 invånare i kommunen (varav några hade skyddad identitet) och uppgav att detta gjorts i konstnärligt syfte. Datainspektionen fann det uppenbart att lagstiftaren inte har menat att bestämmelsen om konstnärligt skapande skulle kunna tillämpas i ett sådant fall.

6.4. Kort om avvägningen mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten

I en redogörelse för undantagen för tryck- och yttrandefriheten går det inte att bortse från tre ärenden som avgjorts av EG-domstolen respektive Högsta Domstolen. Samtliga visar hur domstolarna gjort en proportionalitetsbedömning mellan integritetsintresset och tryck- och yttrandefriheten. Observera att de två förstnämnda ärendena avgjordes innan personuppgiftslagen ändrades och missbruksregeln infördes för ostrukturerat material.

EG-domstolen har i ett uppmärksammat ärende, det så kallade Konfirmandlärarmålet eller Bodilmålet, anvisat de nationella domstolarna och myndigheterna att göra en avvägning, eller proportionalitetsbedömning, i varje enskilt fall mellan integritetsskyddet och andra grundläggande rättigheter, bland andra yttrandefriheten, för att garantera att bestämmelserna i

personuppgiftslagen i det konkreta fallet inte tillämpas i strid med andra grundläggande rättigheter.

Exempel

Bodilmålet gällde en konfirmandlärare som på en hemsida på Internet, för sina konfirmander, publicerade uppgifter om arbetskamrater i församlingen. Presentationen var skriven av henne men i jag-form och innehöll bland annat en uppgift om en vaktmästare som stukat sin fot och var sjukskriven.

Göta hovrätt anförde bland annat följande (RH 2004:51). De uppgifter som Bodil har behandlat är av så alldaglig karaktär i förhållande till den typ av uppgifter som yttrandefriheten primärt ska garantera skydd för, att yttrandefrihetens intresse ur det perspektivet inte har någon större tyngd. Uppgifterna om vaktmästaren innehåller principiellt sett förhållandevis skyddsvärda uppgifter om hennes privata sfär, nämligen hennes hälsotillstånd. Å andra sidan har Bodil haft ett berättigat intresse att underlätta konfirmandernas deltagande i församlingslivet. Detta intresse har emellertid inte motiverat att göra uppgifterna allmänt tillgängliga. I tingsrätten fälldes konfirmandläraren för att av oaktsamhet ha brutit mot personuppgiftslagens regler genom att inte göra någon anmälan till Datainspektionen, behandla känsliga personuppgifter utan att detta varit tillåtet och att till tredje land ha fört över personuppgifter som varit under behandling utan att detta varit tillåtet. I hovrätten frånföll åklagaren åtalet för otillåten överföring till tredje land eftersom EG-domstolen i ett förhandsbesked hade funnit att lagring av uppgifter på en server inom en medlemsstat enligt direktivet inte innebar någon överföring till tredje land.

Hovrätten fann att konfirmandläraren av oaktsamhet hade överträtt PuL:s bestämmelser om anmälan till Datainspektionen och om förbud mot behandling av känsliga personuppgifter. Hovrätten gjorde emellertid bedömningen att överträdelserna utgjorde ett sådant ringa fall som ligger utanför det straffbara området (vid tiden för i tingsrättens dom hade ännu inte lagändringen med befrielse vid ringa brott införts). Hovrätten ogillade åtalet.

Ett annat uppmärksammat rättsfall gällde känsliga personuppgifter publicerade på Internet (NJA 2005 s. 361), det så kallade Lundsbergsmålet.

I **Lundsbergsmålet** hade rektorn på Stiftelsen Lundsberg angivit vissa personuppgifter om en anställd på skolan i ett brev som publicerats på skolans webbplats på Internet. Brevet var i första hand riktat till föräldrarna till barn på skolan och av brevet framgick bland annat att den anställde p.g.a. samarbets-svårigheter med elever och föräldrar omplacerats till ett annat elevhem och att han sedan någon vecka tillbaka var sjukskriven. Åtalet avsåg ansvar enligt 49 § PuL för att rektorn genom att lägga ut uppgifterna på hemsidan dels hade överfört personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§ PuL och dels behandlat så kallade känsliga personuppgifter angående hälsa i strid med 13 §. När det gällde

överföring till tredje land har EG- domstolen tidigare i det så kallade konfirmandlärarmålet (Bodilmålet som nämnts ovan) slagit fast att det inte föreligger någon ”överföring ... av uppgifter till tredje land” i den meningen som avses i artikel 25 i direktiv 95/46/EG när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet och den som tillhandahåller servertjänsten är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, oberoende av att uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land. Åtalet ogillades därför i den delen. Vad gäller behandlingen av personuppgifter angående hälsa ansåg HD mot bakgrund av EG-domstolens tolkning i konfirmandlärardomen och att uppgifterna i brevet om samarbetsvårigheter och sjukskrivning för läsaren rimligen måste ha framstått som om de hade ett samband. Uppgifterna får därför bedömas tillsammans och måste sammantagna anses vara sådana som rör hälsa. Uppgifterna har behandlats i strid med 13 § personuppgiftslagen. Det avsåg ett fåtal uppgifter och syftet med publiceringen har i första hand varit att tillgodose föräldrars berättigade intresse av information om barnens skola. Uppgifterna innebar dock en inte obetydlig integritetskränkning för den anställde. Uppgifterna förekom under närmare fyra veckors tid och togs inte bort omedelbart på den anställdes begäran. Vid en samlad bedömning som innefattade en avvägning mellan yttrandefrihetens intresse och den enskildes intresse av skydd för privatlivet kan gärningen inte anses som ringa. Rektorn dömdes enligt 49 § första stycket b) för brott mot 13 § personuppgiftslagen till böter.

I ett relativt nyligen avgjort ärende, den så kallade Satakunnan-domen⁶, har EG-domstolen behandlat proportionalitetsprincipen och frågan om en behandling av personuppgifter skett för ett journalistiskt ändamål.

I **Satakunnan-domen** var en av frågorna om den verksamhet som företaget Satakunnan hade ägnat sig åt kunde anses vara en verksamhet ”uteslutande för journalistiska ändamål”. Verksamheten innebar att uppgifter gällande fysiska personers förvärvsinkomster, kapitalinkomster och förmögenhet samlades in från skattemyndighetens offentliga handlingar och publicerades i ett tryckalster i alfabetisk ordning och grupperade enligt inkomstklass i kommunvis uppgjorda förteckningar. Dessa uppgifter lämnades ut via en SMS-tjänst så att den som hade en mobiltelefon kunde sända ett textmeddelande till ett bestämt nummer och, genom att uppge en persons namn och hemkommun som svarsmeddelande till mobiltelefonen, få uppgifter om personens ekonomiska förhållande. I domen sägs bland annat (s. 56) att de begrepp som hör samman med yttrandefriheten, däribland journalistik, ska tolkas i vid mening. Anledningen är att tolkningen måste ”beakta yttrandefrihetens betydelse i demokratiska samhällen”. Samtidigt betonar domstolen att en balanserad avvägning mellan skyddet för privatlivet och yttrandefriheten fordras för att undantagen från direktivets bestämmelser ”inte går utöver gränserna för vad som är strikt nödvändigt”. I domen förklaras att (s. 62) att

---

⁶ EG-domstolens dom den 16 december 2008 i mål C-73/07, Tietosuojavaltuutettu mot Satakunnan Markkinapörssi Oy mfl

Satakunnans verksamhet ska anses vara uteslutande för journalistiska ändamål ”om denna verksamhet endast syftar till att sprida information, åsikter eller idéer till allmänheten”, något som EG-domstolen överlämnar till den nationella domstolen att avgöra. Det sagda skulle gälla oberoende av vilket medium som användes för spridningen. Verksamheten kunde vidare bedrivas i vinstsyfte utan att detta äventyrade kravet på journalistiska ändamål.

Finska Högsta förvaltningsdomstolen⁷ har därefter konstaterat att den aktuella publiceringen (kreditupplysningar via bland annat SMS-tjänst) inte utgjorde behandling av personuppgifter för ”redaktionella samt konstnärliga eller litterära syften” enligt den finska personuppgiftslagen. Dessutom konstaterade domstolen att det faktum att uppgifterna först hade publicerats i en tidning inte uteslöt att senare publicering av samma uppgifter kunde prövas mot personuppgiftslagen.

---

⁷ HFD 2009:82

7. Strukturerad och ostrukturerad behandling och definition av en kränkning

Personuppgiftslagen innehåller numera två olika regelsystem, dels hanteringsregler som gäller för behandling av personuppgifter i strukturerat material, dels en förenklad reglering för behandling av personuppgifter i ostrukturerat material. För att kunna avgöra vilka regler som gäller, och om behandlingen är straffbar, måste man avgöra vad det är för struktur på materialet.

En behandling av personuppgifter i ett ostrukturerat material behöver inte följa de så kallade hanteringsreglerna i personuppgiftslagen. I stället är behandlingen tillåten så länge den inte är kränkande enligt lagen. Syftet med att införa regler om ostrukturerad behandling är att lagstiftaren vill förenkla vardaglig behandling av personuppgifter som typiskt sett inte medför några integritetsrisker.

7.1. Strukturerad och ostrukturerad behandling av personuppgifter

Med strukturerat material avses sådant som ingår i eller är avsett att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter. När informationen, exempelvis uppgifter i ett dokument- och ärendehanteringssystem eller en databas, är sorterad för att man enkelt ska kunna söka fram eller sammanställa personuppgifter ska hanteringsreglerna tillämpas. Strukturen ska göra det påtagligt enklare att söka efter eller sammanställa personuppgifter för att det ska vara obligatoriskt att tillämpa hanteringsreglerna.

Med ostrukturerat material avses bland annat löpande text i ett ordbehandlingsprogram och på Internet, ljud- och bildupptagningar och e-post. Som ostrukturerat material räknas också enkla strukturer som namnlistor på nätet och klasslistor, om inte materialet ingår i eller ska infogas i ett strukturerat system. Även sedvanlig användning av datorns filsystem och sedvanligt utnyttjande av datorstödd kommunikation tillhör det undantagna området⁸.

Publicering av texter och bilder på Internet är nästan alltid ostrukturerad.

Om en samling personuppgifter har strukturerats så att hanteringsreglerna är tillämpliga, ska reglerna tillämpas på alla personuppgifter som finns i materialet även om vissa personuppgifter i materialet inte är strukturerade (till exempel i dokument eller ljud- och bildupptagningar som ingår i ett ärendehanteringssystem).

Observera att hanteringsreglerna ska tillämpas om ett ostrukturerat material senare ska infogas i ett strukturerat material, till exempel ett kvalificerat dokument- eller ärendehanteringssystem.

---

⁸ Se vidare ang. avgränsningen i prop. 2005/06:173 om översyn av personuppgiftslagen sid. 18-25.

Om en behandling är undantagen från personuppgiftslagens hanteringsregler får bedömas utifrån det behandlade materialets helhet. Om en samling av personuppgifter i sin helhet har strukturerats så att hanteringsreglerna är tillämpliga, ska alltså reglerna tillämpas på samtliga personuppgifter, både strukturerade och ostrukturerade, som finns i materialet även om vissa personuppgifter inte har strukturerats. Personuppgifter kan finnas ostrukturerade i dokument och i ljud- och bildupptagningar som ingår i en strukturerad samling av uppgifter, exempelvis ett ärendehanteringssystem. Även ostrukturerade dokument som ännu inte ingår i systemet men är avsedda att senare infogas i systemet omfattas av personuppgiftslagens hanteringsregler.

7.2. Vad menas med en kränkning av den personliga integriteten?

Det är inte möjligt att generellt slå fast vad som är en kränkning av den personliga integriteten; en bedömning måste göras i varje enskilt fall. Vad som är en kränkning ska inte bedömas schablonartat utifrån vilka uppgifter som behandlas; man måste också väga in i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller riskerar att få samt vad behandlingen kan leda till. En avvägning får göras i det enskilda fallet där den registrerades intresse av en fredad, privat sfär vägs mot andra motstående intressen. Det är viktigt att komma ihåg att en kränkning av den personliga integriteten inte alltid är detsamma som att den registrerade känner sig kränkt. Givetvis är detta en faktor som kan vägas in i helhetsbedömningen.

Datainspektionen har enligt lagstiftaren en viktig funktion att fylla när det gäller att tolka och ge vägledning vid kränkingsbedömningen (prop. 2005/06:173 s.20).

Här är några riktlinjer och exempel på vad som är kränkande och därför inte är tillåtet:

- **Behandla inte personuppgifter för otillbörliga syften, som förföljelse eller skandalisering.** Ett exempel är publicering på Internet av bilder på en före detta pojk- eller flickvän i eller utan badkläder eller rent personliga detaljer om dennes beteende. Ett annat exempel är spridning av uppgifter om meningsmotståndare för att kunna angripa dem på grund av politisk uppfattning, sexuell läggning eller etniskt ursprung.
- **Samla inte utan godtagbara skäl en stor mängd uppgifter om en person.** En enskild person har rätt att kräva att ingen har en nästan fullständig kunskap om honom eller henne. Att utan något godtagbart ändamål samla en stor mängd uppgifter om en person måste därför ofta ses som en integritetskränkning. Som exempel kan nämnas en hyresvärd som av nyfikenhet iakttar en hyresgäst och samlar bilder och anteckningar i löpande text.
- **Rätta personuppgifter som visar sig vara felaktiga eller missvisande.** Det är oftast en kränkning av den registrerades personliga integritet om någon medvetet behandlar uppgifter om henne som är klart felaktiga eller missvisande.
- **Förtala eller förolämpa inte någon annan.** Spridning av personuppgifter som innebär förtal eller förolämpning är givetvis en kränkning av den personliga integriteten.

- **Bryt inte mot sekretess eller tystnadsplikt.** Spridning av personuppgifter som innebär brott mot bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt är i de flesta fall en kränkning av den personliga integriteten.

I vilka fall det är straffbart att kränka någon enligt missbruksregeln angavs i inledningen till denna skrift och även i vilka fall behandling av strukturerade personuppgifter är straffbar, se även 49 § personuppgiftslagen.

Här är ett par exempel där Datainspektionen tagit ställning till om en publicering på Internet varit kränkande eller inte.

Exempel

Vårdnadsblogg. I det ovan refererade tillsynsärendet (dnr 360-2010) hade en person på sin blogg publicerat personuppgifter av rent privat karaktär om ett barn som figurerar i en vårdnadstvist. Materialet hade fått en omfattande spridning genom att det publicerats på Internet med ett mycket stort antal besökare och riskerna för negativa sociala konsekvenser för de inblandade, i synnerhet barnet var uppenbara. Vid en proportionalitetsbedömning fann Datainspektionen att publiceringen i vissa angivna delar (en dom i ett vårdnads mål, ett utdrag ur en barnavårdsutredning och ett polisförhör som innehöll uppgifter av mycket känslig och rent privat karaktär kopplade till familjeförhållanden, uppväxtmiljö samt misstankar om sexuella övergrepp) utgjorde ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten och således var kränkande i den mening som avses i 5 a § personuppgiftslagen.

Trelleborgs kommun (beslut den 29 januari 2010, dnr 987-2009) hade på sin webbplats publicerat gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut att avvisa två namngivna elever från undervisningen i en gymnasieskola. Beslutet fanns med i ett protokoll från nämndens sammanträde. Kommunstyrelsen ansåg att personuppgiftslagen inte borde vara tillämplig då Myndigheten för radio och tv har utfärdat ett utgivningsbevis för webbplatsen. Datainspektionen konstaterade i sitt beslut att YGL gäller till skydd för den enskilde gentemot ingripanden från det allmänna och att utgivningsbeviset därför inte innebär att tillämpningen av personuppgiftslagen i detta ärende strider mot YGL. Publiceringen av personuppgifterna har inneburit en stor risk för omfattande spridning. Personuppgifterna får i detta sammanhang anses vara av begränsat intresse för kommunen och allmänheten vars intressen borde ha kunnat tillgodoses utan att eleverna namn och födelsedag nämns. Datainspektionen ansåg därför att elevernas intresse av skydd för den personliga integriteten vägde tyngre än kommunens och allmänhetens intresse.

Klagomål med anledning av publicering av känsliga personuppgifter och personnummer på **företaget Pronaus webbplats** vid publicering av arbetsdomstolens domar (beslut den 13 februari 2007, dnr 1015-2006). Det var här fråga om behandling av personuppgifter i ostrukturerat material. Av Pronaus

uppgifter och Datainspektionens granskning av webbplatsen framgick att företaget inte tillhandahöll fler personuppgifter än vad som skulle vara tillåtet för den som har att tillämpa rättsinformationsförordningen. Mot bakgrund av dessa omständigheter ansåg Datainspektionen att behandlingen i detta fall inte var kränkande i den mening som avses i 5 a § andra stycket personuppgiftslagen.

I en begäran från en **polismyndighet** (dnr 598-2010) fick Datainspektionen yttra sig över om det var straffbart enligt personuppgiftslagen att på Internet publicera en bild och texten "Bloggerskan jag vill knulla sönder denna vecka är: XX" (= namngiven kvinna). Inspektionen resonerade enligt följande; För att en behandling av personuppgifter enligt aktuellt slag det vill säga i ett ostrukturerat material ska vara straffbar krävs att den är kränkande i den mening som avses i 5 a § personuppgiftslagen och att den avser känsliga personuppgifter (13 § personuppgiftslagen) eller uppgifter om lagöverträdelser (21 § personuppgiftslagen). Den aktuella publiceringen av texten och bilden kan anses som kränkande i den mening som avses i personuppgiftslagen. Enligt inspektionens bedömning var den dock inte straffbar enligt personuppgiftslagen eftersom den inte innefattade behandling av känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser om den registrerade personen. Datainspektionen gjorde inte någon bedömning om publiceringen kunde utgöra något annat brott såsom ofredande, förtal eller liknande. Eftersom det var fråga om en kränkning enligt 5 a § och därmed brott mot personuppgiftslagen kan den drabbade begära skadestånd av den personuppgiftsansvarige enligt 48 § personuppgiftslagen.

8. Vem är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter?

Som nämnts ovan är det den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen, det vill säga syftet med och medlen för behandlingen av personuppgifter som är personuppgiftsansvarig. Detta är normalt den juridiska personen (aktiebolag, förening, myndighet eller kommun) som behandlar personuppgifter i sin verksamhet och som bestämmer vilka uppgifter som ska behandlas och vad uppgifterna ska användas till. Undantagsvis kan en fysisk person vara personuppgiftsansvarig, till exempel en enskild företagare.

Det är de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet som avgör vem som är personuppgiftsansvarig, det vill säga vem som faktiskt bestämmer över behandlingen. Avtal där ansvaret preciseras kan ge vägledning vid bedömningen. Om två eller flera gemensamt bestämmer över en viss behandling är de personuppgiftsansvariga tillsammans. Vem som är personuppgiftsansvarig för en viss behandling kan också anges särskilt i till exempel en registerlag. En användare som enbart har rätt att komma åt personuppgifter genom att läsa och söka bland dem, men som inte självständigt får ändra, komplettera eller radera uppgifterna är inte personuppgiftsansvarig.

Vid Internetpubliceringar kan det vara svårt att avgöra vem eller vilka som är personuppgiftsansvariga. Att en bloggare har ett ansvar för vad han eller hon publicerar är självklart. När det gäller vilket ansvar en bloggare eller ett forum har för användargenererat material såsom till exempel kommentarer på en blogg eller inlägg på ett forum, är rättsläget inte helt klart. Datainspektionen har nyligen avgjort ett ärende där inspektionen ansåg att den personuppgiftsansvarige för forumet var ansvarig även för användargenererat material.

Exempel

Datainspektionen har i ett ärende som avsåg en **webbplats för betygsättning av företag (reco.se)** funnit att den som driver en webbtjänst där besökarna kan lämna omdömen om andra har ett ansvar för att de personuppgifter som publiceras inte är kränkande. Datainspektionen konstaterade vid sin granskning att företaget tillhandahåller tjänsten och har möjlighet att ta bort, redigera och blockera uppgifter. Det innebär att både användaren som skriver ett kränkande omdöme och den ansvarige för webbplatsen har ett ansvar för personuppgifterna i de omdömen som skrivs (Datainspektionens beslut den 11 januari 2010, dnr 1288-2009).

Datainspektionen har under våren 2010 drivit ett projekt om myndigheters och företags användning av **sociala medier**. Inspektionen konstaterade i ett av besluten (2010-07-02, dnr 685-2010) att Katrineholms kommun är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter som förekommer på Facebook-sidan "Katrineholms kommun", på bloggen "Kommunledningsförvaltningen" och i "Twitter-kontot "Katrineholm_se". Kommunens personuppgiftsansvar för Facebook-sidan och bloggen omfattar både personuppgifter som kommunen själv publicerar och

personuppgifter som publiceras av andra på sidan. Kommunens personuppgiftsansvar för Twitter-kontot "Katrineholm_se" omfattar endast personuppgifter som kommunen själv publicerar via Twitter. Personuppgiftsansvaret innebär att kommunen har ett ansvar för att det inte utförs behandling av personuppgifter som kränker enskildas personliga integritet och att i förekommande fall ta bort sådana uppgifter. I ärendet påvisades inte att det förekom någon sådan behandling.

Den personuppgiftsansvarige kan överlåta den faktiska behandlingen av personuppgifter, men personuppgiftsansvaret kan aldrig överlåtas. Det är alltid den personuppgiftsansvarige som ytterst svarar för att personuppgiftslagen följs och att de registrerade behandlas korrekt.

Personuppgiftsansvaret är som tidigare nämnts skadeståndssanktionerat och brott mot vissa regler är även straffsanktionerat. Den personuppgiftsansvarige är skadeståndsskyldig gentemot den registrerade även för åtgärder som en medhjälpare eller ett personuppgiftsbiträde har utfört. Ett biträde kan enligt avtal eller allmänna regler bli skadeståndsskyldigt gentemot den personuppgiftsansvarige.

Det straffrättsliga ansvaret bärs alltid av en fysisk person. Det är den fysiska person som har gjort sig skyldig till förfarandet eller, i fråga om punkt d i 49 § personuppgiftslagen, underlåtenheten som döms till straff oavsett om han eller hon själv är personuppgiftsansvarig. Vilken person som har gjort sig skyldig till förfarandet eller underlåtenheten på ett sådant sätt att han eller hon kan straffas får avgöras mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet och med tillämpning av allmänna straffrättsliga och civilrättsliga regler.

Den så kallade artikel 29-gruppen har tagit fram ett arbetsdokument avseende begreppet personuppgiftsansvarig⁹.

---

⁹ Se WP 169, som du hittar på: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp169_sv.pdf

9. Kort om hanteringsreglerna i personuppgiftslagen

Vid behandling av personuppgifter i strukturerat material måste de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen vara uppfyllda. Dessutom måste behandlingen vara tillåten enligt någon av punkterna i 10 § personuppgiftslagen. Är det vidare fråga om behandling av känsliga personuppgifter det vill säga personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv (13 § personuppgiftslagen), måste behandlingen dessutom vara tillåten enligt något av undantagen i 14–20 §§ personuppgiftslagen. Är det fråga om behandling av uppgift om lagöverträdelse eller behandling av personnummer ska 21–22 §§ personuppgiftslagen vara uppfyllda. Innebär behandlingen att personuppgifter förs över till tredje land, måste den personuppgiftsansvarige även följa 33–35 §§ personuppgiftslagen. Det finns vidare krav på en omfattande informationsskyldighet till den registrerade i 23–26 §§ personuppgiftslagen.

Detta kan illustreras genom en ”**integritetstrappa**”. För att kontrollera att en personuppgiftsbehandling är tillåten får man gå ett trappsteg i taget och se om det finns lagstöd för behandlingen.

I de föregående kapitlen har fokus legat på ostrukturerad behandling av personuppgifter på Internet. I vissa fall måste dock de så kallade hanteringsreglerna tillämpas även vid Internetpublicering. Ett exempel är tillhandahållande av sökbara register såsom bilregistret eller kreditupplysningsföretags kreditupplysnings tjänster. I detta kapitel kommer vi att översiktligt gå igenom dessa hanteringsregler.

9.1. Grundläggande krav på behandling av personuppgifter enligt 9 § personuppgiftslagen

Av 9 § personuppgiftslagen framgår de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige ska se till att personuppgifter bara behandlas om det är lagligt och att det sker på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Det kan framgå av annan lagstiftning till exempel brottsbalken eller marknadsföringslagen, att det är olagligt att behandla personuppgifterna. Om personuppgifter kommit fram på ett olagligt sätt, till exempel genom olaglig telefonavlyssning eller efter inbrott och sedan behandlas på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen, kan dessa uppgifter ofta inte anses ha behandlats på ett korrekt sätt. Vad som är god sed får avgöras i rättstillämpningen, det finns vägledning i form av branschregler som har utarbetats av etablerade branschorganisationer.

Personuppgifter får samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Det innebär att den personuppgiftsansvarige måste bestämma ändamålen med behandlingen redan när uppgifterna samlas in. Uppgifterna får därefter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga ändamålet. Den så kallade finalitetsprincipen är en av de viktigaste reglerna i personuppgiftslagen. Den begränsar i praktiken möjligheterna till samkörning av register. Även ett utlämnande till annan av personuppgifterna måste vara förenligt med de ursprungliga ändamålen. Man måste då beakta vad den som vill ha ut uppgifter ska använda dem till och jämföra den tilltänkta användningen med de ursprungliga ändamålen. Den personuppgiftsansvarige som fått ut uppgifterna är i och för sig inte bunden av de ändamål som den personuppgiftsansvarige som lämnat ut uppgifterna ursprungligen bestämt utan bara av de ändamål som han eller hon själv bestämmer vid sin insamling.

De behandlade uppgifterna ska vara adekvata och relevanta, riktiga och aktuella i förhållande till ändamålen med behandlingen. Det innebär att ovidkommande uppgifter inte får behandlas och uppgifterna ska stämma överens med de verkliga förhållandena.

Det är inte tillåtet att behandla fler uppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Personuppgifterna får inte bevaras längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Därefter måste personuppgifterna oidentifieras eller utplånas. Personuppgifter som behandlas för fakturerings- eller bokföringsändamål, kan dock behöva bevaras under så lång tid som skatte- och bokföringslagstiftningen kräver. Myndigheters arkivering av allmänna handlingar är undantagen från personuppgiftslagens regler (8 § 2 st personuppgiftslagen).

9.2. När är behandling av personuppgifter tillåten enligt 10 § personuppgiftslagen?

Huvudregeln i personuppgiftslagen är att det är tillåtet att behandla personuppgifter endast om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Om den registrerade inte har lämnat sitt samtycke måste behandlingen vara nödvändig enligt någon av punkterna a–f för att behandlingen ska vara tillåten. Det är en uttömmande uppräkningslista i 10 § personuppgiftslagen. Det anges att personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att ett avtal med

den registrerade ska kunna fullgöras eller den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet, för att vitala intressen för den registrerade ska kunna skyddas, för att en arbetsuppgift av allmänt intresse ska kunna utföras, om behandlingen är nödvändig i samband med myndighetsutövning eller efter en intresseavvägning. Om det handlar om känsliga uppgifter, personnummer, uppgifter om lagöverträdelser eller överföring av personuppgifter till tredje land finns ytterligare begränsningar.

Det är viktigt att den personuppgiftsansvarige redan innan en personuppgiftsbehandling påbörjas gör klart om behandlingen ska grundas på samtycke från de registrerade eller på någon annan bestämmelse i lagen. Bestämmelser om behandling av personuppgifter utan samtycke finns också i andra författningar. Det gäller främst myndigheters register på olika specialområden, till exempel polisdatalagen (1998:622).

En viktig del i integritetsskyddet är att den registrerade informeras om de behandlingar av personuppgifter som utförs. Personuppgiftslagen innehåller utförliga regler om kravet på information (23–26 §§ personuppgiftslagen). Datainspektionen har gett ut allmänna råd om "Information till registrerade enligt personuppgiftslagen" som berättar hur man ska gå till väga: www.datainspektionen.se/Documents/faktabroschyr-allmannarad-inforad.pdf

I personuppgiftslagen definieras samtycke som varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne.

Samtycket ska vara individuellt. Det är den registrerade som genom viljeyttringen ska godta behandlingen av personuppgifter. En förening kan till exempel inte samtycka för sina medlemmars räkning. Att ett samtycke ska vara frivilligt innebär att den enskilde i praktiken måste ha ett fritt val att avgöra om hans eller hennes uppgifter ska få behandlas.

Kravet på att samtycket ska vara särskilt innebär att ett generellt samtycke till behandling av personuppgifter inte godtas. Samtycket ska avse behandling för ett eller flera preciserade ändamål.

Att samtycket ska vara en otvetydig viljeyttring innebär att det inte får råda någon tvekan om att den registrerade godtar behandlingen av personuppgifter som rör honom eller henne. Det är den personuppgiftsansvarige som har bevisbördan för att samtycke faktiskt finns. När det gäller känsliga uppgifter, det vill säga uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv måste samtycket komma till uttryck på ett särskilt tydligt sätt. Samtycke genom så kallat konkludent handlande är då inte tillräckligt. Det finns däremot inget formkrav på samtycke.

För att samtycket ska vara giltigt enligt personuppgiftslagen, krävs vidare att den registrerade har fått sådan information att han eller hon kan ta ställning till om personuppgifterna ska få behandlas för det ändamål och på det sätt som planerats. Ett samtycke kan alltså inte omfatta annan behandling än sådan som den registrerade fått information om.

Om ett samtycke till behandling av personuppgifter återkallas får ytterligare uppgifter inte behandlas, men behandlingen av de uppgifter som redan samlats in får fortsätta.

Läs mer om samtycke på Datainspektionens webbplats:

www.datainspektionen.se/samtycke

Om den registrerade inte har lämnat sitt samtycke till behandlingen får personuppgifterna bara behandlas om behandlingen är nödvändig för att

- a) kunna fullgöra ett avtal med den registrerade personen (till exempel fakturering, kundregister) eller åtgärder som den registrerade har begärt ska kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet (till exempel skyldighet att redovisa sociala avgifter för anställda),
- c) vitala intressen för den registrerade ska kunna skyddas (till exempel kontroll av blodgrupp och sjukdomshistoria vid allvarlig sjukdom/medvetslöshet),
- d) en arbetsuppgift av allmänt intresse ska kunna utföras (bedömning mot bakgrund av verksamhetens syfte till exempel arkivering, forskning, opinionsundersökningar avseende aktuella samhällsfrågor),
- e) en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning ska kunna utföras (behandling av personuppgifter inom den offentliga sektorns kärnverksamhet), eller
- f) efter en intresseavvägning om den personuppgiftsansvarige har ett berättigat intresse av att behandla personuppgifterna och detta intresse väger tyngre än den registrerade personens intresse av skydd för sin personliga integritet.

Intresseavvägningen i punkten f) är en slags generalklausul. Det får göras en helhetsbedömning i det enskilda fallet. Vid bedömningen får man till exempel beakta syftet med behandlingen, vilken typ av uppgifter som behandlas, på vilket sätt uppgifterna behandlas, vilken information den registrerade får och spridningen av uppgifterna. Känsliga personuppgifter får aldrig behandlas enbart med stöd av en intresseavvägning. Då måste man gå vidare och se om det finns stöd att behandla uppgifterna enligt 16–22 §§ personuppgiftslagen (se integritetstrappan).

För information och exempel för att finna en balans mellan den personuppgiftsansvariges behov av att behandla personuppgifter och den enskildes anspråk på integritet se vidare på

Datainspektionens webbplats ”Intresseavvägning enligt personuppgiftslagen”:

www.datainspektionen.se/intresseavvagning

9.3. Överföring till tredje land

EU:s dataskyddsdirektiv kräver att alla medlemsstater har regler som ger ett likvärdigt skydd för personuppgifter och personlig integritet. Detta gäller även EES-länderna. Därför kan personuppgifter föras över fritt inom detta område utan begränsningar. Eftersom det inte finns några generella regler som ger motsvarande garantier utanför EU/EES har man ansett att överföring till sådana länder bör begränsas. Personuppgifter får därför föras över endast om det

finns en adekvat skyddsnivå i mottagarlandet eller om det finns särskilda garantier för att uppgifterna och de registrerades rättigheter skyddas.

När personuppgifter som behandlas i ett EU- eller EES-land görs tillgängliga i ett land utanför EU/EES-området är det fråga om en överföring av personuppgifter till tredje land. Ett exempel är när personuppgifter i ett datoriserat register skrivs ut och skickas i pappersform eller när personuppgifter skickas via e-post.

Det räknas däremot inte som överföring till tredje land när en person i Sverige lägger ut uppgifter på en webbplats på Internet som lagras hos en Internet-leverantör som är etablerad inom EU. Detta sedan EG-domstolen i det så kallade konfirmandlärmålet (se exempel under avsnitt 6.4.) slagit fast att det inte föreligger ”någon överföring av uppgifter till tredje land i den mening som avses i artikel 25 i EG-direktivet när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet som är lagrad hos en fysisk eller juridisk person som har den webbplats där sidan kan konsulteras och som är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, varvid uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land.”

9.3.1. När är tredjelandsöverföring tillåten?

Personuppgifter får föras över till tredje land i någon av följande situationer:

- Om det finns en adekvat skyddsnivå (som bedöms enligt riktlinjer i personuppgiftslagen och EU:s dataskyddsdirektiv) i mottagarlandet (till exempel i enlighet med beslut av EU-kommissionen, se bilagor till personuppgiftsförordningen).
- När den registrerade gett sitt samtycke till överföringen.
- I vissa särskilda situationer som finns uppräknade i 34 § personuppgiftslagen (om överföringen är nödvändig i vissa angivna situationer).
- Om det i annat fall är tillåtet enligt föreskrifter eller särskilda beslut av regeringen eller Datainspektionen därför att det finns tillräckliga garantier för att de registrerades rättigheter skyddas. Sådana garantier kan finnas genom:
  - Standardavtalsklausuler som EU-kommissionen godkänt.
  - Bindande företagsinterna regler (så kallade Binding Corporate Rules – BCR).

Den personuppgiftsbehandling som sker i Sverige måste fortfarande följa reglerna i personuppgiftslagen. Det innebär att uppgifter bara får föras över om den personuppgiftsansvarige i Sverige har följt övriga krav i personuppgiftslagen, till exempel de grundläggande kraven på personuppgiftsbehandling och reglerna om när sådan behandling över huvud taget är tillåten.

För mer information om överföring till tredje land, se Datainspektionens webbplats: www.datainspektionen.se/om-oss/internationellt-arbete/tredjelandsoverforing

10. Vad kan Datainspektionen göra när någon blivit kränkt på Internet?

I vår verksamhet tar vi dagligen emot klagomål från människor som upplever att de blivit kränkta på Internet. Tyvärr har Datainspektionen inte resurser att utreda alla dessa klagomål. En viktig del i vårt arbete är därför att ge vägledning, alltså hjälp till självhjälp. För det ändamålet har vi skapat en webbplats, www.kränkt.se, där man kan läsa om vad man själv kan göra om någon lagt ut uppgifter på Internet som man vill få bort.

Datainspektionen utreder vissa fall av påstådda kränkningar på Internet. Vi fokuserar på fall där vi kan åstadkomma största möjliga nytta, som exempelvis systematiska kränkningar av många människor eller fall där stora mängder känsliga personuppgifter hanteras.

Vi prioriterar även fall som innebär tydliga överträdelser av den lagstiftning som vi har tillsyn över och ärenden som hjälper oss att klargöra när personuppgiftslagen gäller eller inte. Ett sådant område är att utreda var gränsen går mellan yttrandefrihet och skyddet av den personliga integriteten.

Inspektionen har en särskild tillsynspolicy när det gäller publicering av personuppgifter på Internet. Av den framgår att vi bör inleda tillsyn bland annat vid allvarliga kränkningar, när känsliga personuppgifter publiceras, när en stor mängd uppgifter behandlas om en person för otillbörliga syften såsom förföljelse och skandalisering och när det är påkallat från allmän synpunkt.

Datainspektionen utreder även ett antal olika typfall av kränkningar, bland annat för att utvärdera effekten av olika åtgärder, som exempelvis att anmäla en kränkande publicering till polisen eller att uppmana ett webbhotell eller sajt att ta bort en kränkande publicering.

Om personuppgifter behandlas i strid med personuppgiftslagen kan Datainspektionen genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Går det inte att få rättelse kan inspektionen vid vite förbjuda annan behandling av uppgifterna än lagring. I särskilt allvarliga fall kan Datainspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om att de personuppgifter som behandlas på ett olagligt sätt ska utplånas. Hittills har Datainspektionen varken förelagt vid vite eller ansökt hos förvaltningsrätten om utplåning.

I vissa fall är det som nämnts straffbart att behandla personuppgifter i strid med personuppgiftslagen (49 § personuppgiftslagen) och om den registrerade utsatts för skada eller kränkning kan den personuppgiftsansvarige bli skyldig att betala skadestånd till den registrerade (48 § personuppgiftslagen).

Om Datainspektionen i sin utredning av ett ärende konstaterar att en behandling av personuppgifter är straffbar kan myndigheten besluta att polisanmäla behandlingen. Myndigheten har till exempel vid flera tillfällen polisanmält olika listor över brottslingar samt

en vårdnadsblogg. En polisanmälan kompletteras antingen med ett yttrande över varför vi anser att behandlingen är olaglig eller med en hänvisning till att polis och åklagare har möjligheten att vända sig till myndigheten och begära ett sådant yttrande. När vi får in ärenden, antingen via klagomål eller förfrågningar, där enskilda anser att en behandling är brottslig hänvisar vi oftast till att den enskilde kan göra en polisanmälan och att vi inte är en brottsutredande myndighet.

Skadeståndsprocesser är upp till den enskilde att driva själv eftersom vi inte har en ombudsroll.

Bilaga 1

Checklista – hur man avgör om en publicering av personuppgifter är straffbar eller inte

Denna checklista är tänkt att fungera som en hjälp vid bedömningen av om en publicering av personuppgifter på Internet är straffbar eller inte. Nedan följer ett antal frågeställningar som man måste ta ställning till. Ibland kan det vara lämpligast att börja med frågan om behandlingen är straffbar enligt 49 § och i andra fall om den omfattas av till exempel grundlagsskydd. Det sagda innebär att man inte bör fästa någon särskild vikt till frågornas ordningsföljd.

Är det en behandling av personuppgifter? Om så är fallet uppfyller denna kravet för att omfattas av personuppgiftslagen?

- Behandlas personuppgifter?
- Är det en helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter?
- Behandlas uppgifterna i ett manuellt register?

Är personuppgiftslagen tillämplig?

- Vem är personuppgiftsansvarig och är denne etablerad i Sverige? Om denne inte är etablerad här, använder sig den personuppgiftsansvarige sig av utrustning som finns i Sverige?

Är något av undantagen i personuppgiftslagen tillämpligt?

- Finns avvikande bestämmelser i annan författning?
- Är det privat behandling av personuppgifter?
- Har behandlingen grundlagsskydd, TF, YGL, utgivningsbevis?
- Är det fråga om undantag för journalistiska ändamål?
- Är det fråga om undantag för konstnärligt eller litterärt skapande?

Är det en strukturerad eller ostrukturerad behandling?

- Om *ostrukturerat* – är det fråga om en kränkning av den personliga integriteten?

- Om *strukturerat* – är de grundläggande krav enligt 9 § PuL uppfyllda?; är det en tillåten behandling enligt 10 § PuL?; är det fråga om en överföring till tredje land? (tänk på integritetstrappan!)

Är behandlingen straffbar enligt 49 § PuL?

- Om **ostrukturerat**:
  - Är det en kränkning som innefattar en behandling av känsliga personuppgifter enligt 13 § PuL?
  - Är det en kränkning som innefattar en behandling av uppgifter om lagöverträdelser enligt 21 § PuL?
  - Är det en kränkning som innefattar en överföring av personuppgifter till tredje land enligt 33–35 § PuL?
- Om **strukturerat**:
  - Är det en otillåten behandling av känsliga personuppgifter enligt 13–20 §§ PuL?
  - Är det en otillåten behandling av uppgifter om lagöverträdelser enligt 21 § PuL?
  - Är det en otillåten överföring av personuppgifter till tredje land enligt 33–35 §§ PuL?
  - Är överträdelserna att anse som ringa?

Bilaga 2

Kontakt med Datainspektionen

I denna bilaga vill Datainspektionen ge några praktiska tips för polis och åklagare i samband med att man vänder sig till Datainspektionen för att få information eller för att begära ett skriftligt yttrande.

Allmänt om kontakten med Datainspektionen:

- **Besök gärna vår webbplats www.datainspektionen.se**

Vi arbetar mycket med att publicera tydlig och bra information på vår webbplats. Pröva gärna först att söka på vår webbplats efter svar på din fråga. Det är vår viktigaste informationskanal och här finns bland annat sidor med vanliga frågor och svar, faktasidor och länkar till våra trycksaker i pdf-format som du kan hämta kostnadsfritt.

- **Kontakta vår upplysningstjänst om du har en allmän fråga kring behandling av personuppgifter**

Vi har ett par jurister som arbetar i vår upplysningstjänst med att svara på frågor från allmänheten avseende personuppgiftslagen. Upplysningstjänsten svarar på allmänna frågor och där det går att ge ett snabbt svar. I regel får du svar inom tre dagar. Upplysningstjänsten kontaktas per mejl eller telefon, se kontaktuppgifter nedan.

Om du vill att Datainspektionen ska yttra sig om huruvida en behandling av personuppgifter kan anses brottslig eller inte ska du inte ta kontakt med Upplysningstjänsten. En sådan fråga hanteras av en jurist i det team till vilken frågan hör. Internetpubliceringar hanteras normalt av teamet för näringsliv.

Om du vill begära ett yttrande från Datainspektionen inom ramen för en förundersökning tänk på följande:

- **Precisera vad Datainspektionen ska yttra sig över**

Om yttrandet avser publicering på en webbplats är det önskvärt från Datainspektionens sida att man anger vilka delar som är relevanta för yttrandet. Vi har erfarenheter från att endast en länk till webbplatsen angetts, vilket är olämpligt dels eftersom innehållet kan förändras snabbt dels för att det kan vara mycket som publiceras på webbplatsen. Med tanke på det förstnämnda är det även en fördel om utskrifter av webbplatsen bifogas.

- **Använd inte e-post när du begär ett yttrande**

Ur ett säkerhetsperspektiv är det mindre lämpligt att begära yttrande per e-post från Datainspektionen i till exempel en pågående förundersökning.

- **Ange om förundersökning är inledd och om polis/åklagare anser att begäran omfattas av sekretess**

Datainspektionen har flera nyhetsbyråer som kontinuerligt bevakar inkomna handlingar

till myndigheten. Vi måste därför regelmässigt ta ställning till om handlingar kan lämnas ut till dessa. För att underlätta och påskynda en sådan sekretessprövning är det en fördel om uppgifter om förundersökning är inledd och om polis och åklagare anser att begäran omfattas av sekretess. Ytterst är det dock Datainspektionen som har att fatta beslut om utlämnande.

Kontaktuppgifter

Datainspektionen

Postadress: Box 8114, 104 20 Stockholm

Besöksadress: Drottninggatan 29, plan 5

Webbplats: www.datainspektionen.se samt www.kränkt.se

E-post: datainspektionen@datainspektionen.se

Telefon: 08-657 61 00

Fax: 08-652 86 52

Bilaga 3

Exempel på yttrande

Exempel på Datainspektionens yttrande till åklagare (dnr 890-2010). Vi har valt att ta bort vissa utpekande uppgifter i dokumentet.

Polismyndigheten i Stockholms län
Sundbybergsvägen 15
171 87 Solna

Svar på er begäran om yttrande med anledning av publicering på Internet

Ni har begärt ett yttrande i fråga om brott mot personuppgiftslagen (1998:204) på webbplatsen [namn borttaget].

Datainspektionen har tagit del av webbplatsen i dess helhet den 3 juni 2010. Eftersom webbplatsen har förändrats under den tid som vi har handlagt ärendet har vi valt att begränsa vårt yttrande till vissa utdrag från webbplatsen. Utdragen bifogas [finns ej med i denna].

Om webbplatsen omfattas av ett så kallat utgivningsbevis skulle den åtnjuta grundlagsskydd och därmed inte omfattas av personuppgiftslagen. Vi har, via Radio- och TV-verkets webbplats, kontrollerat att den per den 3 juni 2010 inte omfattades av något utgivningsbevis.

Datainspektionen gör bedömningen att den aktuella publiceringen sker uteslutande för journalistiska ändamål och därför inte omfattas av straffbestämmelsen i personuppgiftslagen. Skälen till detta är följande.

Vilka regler är tillämpliga?

För att personuppgiftslagen över huvud taget ska vara tillämplig krävs att det rör sig om sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad (5 § personuppgiftslagen).

Datainspektionen kan konstatera att personuppgifter behandlas i form av bland annat namn, adresser, telefonnummer och fastighetsbeteckningar på den aktuella webbplatsen. På webbplatsen förekommer också personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott. Behandlingen är vidare automatiserad då den sker på Internet. Detta innebär att personuppgiftslagen som sådan är tillämplig på den aktuella behandlingen av personuppgifter.

Eftersom det är fråga om löpande text som har lagts ut på Internet rör det sig dock om så kallad ostrukturerad behandling. Det innebär att stora delar av personuppgiftslagen inte behöver

tillämpas och att behandlingen av personuppgifter är tillåten under förutsättning att den inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet (5 a § personuppgiftslagen).

Sker behandlingen för journalistiska ändamål?

Flertalet av bestämmelserna i personuppgiftslagen – däribland straffbestämmelsen i 49 § – ska inte tillämpas i de fall det är fråga om sådan behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål (7 § 2 st personuppgiftslagen).

Frågan om tolkningen av bestämmelsen om undantag för journalistiska ändamål har prövats av Högsta domstolen i det så kallade Ramsbromålet (NJA 2001 s. 409).

Högsta domstolen ansåg att journalistiskt ändamål är att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten. Finns det ett samhälls- och allmänintresse utgör det ett journalistiskt ändamål att informera, kritisera och debattera i den frågan, även om man gör det på ett för enskilda personer kränkande sätt. Avsikten med att använda uttrycket journalistiska ändamål är att betona vikten av en fri informations-spridning i frågor av betydelse för allmänheten eller för grupper av människor och en fri debatt i samhällsfrågor, inte att begränsa sig till journalister eller massmedier eller att ange något kvalitetsmått på verksamheten.

Högsta domstolen uttalade vidare att den omständigheten att man vid sidan av det journalistiska vill smutskasta en person inte innebär att publiceringen inte ska anses ha skett *uteslutande* för journalistiska ändamål. Domstolen uteslöt dock inte att det inom ramen för en webbplats som anses ha ett journalistiskt ändamål förekommer behandling av personuppgifter som inte kan anses ha ett journalistiskt ändamål. Publicering av uppgifter av rent privat karaktär kan normalt inte anses ha ett journalistiskt ändamål, helt oberoende av om publiceringen sker i ett sammanhang som i övrigt har sådant ändamål.

I Ramsbromålet angavs syftet med publiceringen redan på webbplatsen. Datainspektionen har uppmärksammat att det på den i ärendet aktuella webbplatsen står att *"Sidans författare tar avstånd från hets mot folkgrupp och har ingen avsikt att förtala någon på den här sidan. Det här är ingen hatsida. Sidan visar händelser från [namn borttaget]. Författaren avråder alla som inte berörs av denna sida att läsa den. Sidan har tillkommit med stöd av demokratiska rättigheter som pressfrihet, yttrandefrihet, åsiktsfrihet. Författarens avsikt är att på den här sidan och på underliggande sidor granska och visa olika myndigheters agerande i syfte att gynna inflytelserika personer på bekostnad av en mindre viktig fastighetsägare vars egendom står på spel. Sidan kommer med faktiska exempel visa Polisens, åklagarnas, Kommunens, Länsstyrelsens agerande i samverkan för att hjälpa de inflytelserika personer att med olagliga metoder ta över bondens mark. Särskild märkligt är rättsapparatusens funktion som liknar totalitära staters funktion. Frågan är Är det bara Burma, Nordkorea och Rysslands stadsskick som ska granskas?"* På ett annat ställe på webbplatsen står att *"Redogörelsen är av stort allmänt intresse eftersom ärendet har tagit stora samhällsresurser i anspråk. Utöver det är det ett historiskt dokument som är av värde för fastighetens arkiv och för de inblandade att blicka tillbaka på. Jag har ingen avsikt att med dokumentet skada någon inblandad och redogörelsen ska vara så neutral som möjlig för att ingen ska uppfatta redogörelsen som ett förtal ska det bygga endast på givna händelser"*.

När den verksamhet som ska bedömas enligt lagen indikerar en närhet till det grundlagsskyddade området eller publicering uteslutande för journalistiska ändamål bör försiktighet användas vid bedömningen i syfte att undvika att personuppgiftslagens regler används inskränkande på ett felaktigt sätt.

Vid en genomgång av innehållet på webbplatsen framstår det som att publiceringen sker i syfte att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten eller grupper av människor och att det alltså är fråga om en behandling som sker för journalistiska ändamål.

Högsta domstolen uteslöt dock inte att det inom ramen för en sådan webbplats kan förekomma uppgifter som inte kan anses ha ett journalistiskt ändamål. Domstolen menade att uppgifter av rent privat karaktär normalt inte kan anses ha ett journalistiskt ändamål, helt oberoende av om publiceringen i övrigt har ett sådant ändamål.

Datainspektionen kan konstatera att uppgifterna som publiceras på webbplatsen visserligen tillhör den privata sfären. Enligt vår bedömning är det dock inte fråga om uppgifter av sådan rent privat karaktär som medför att undantaget för journalistiska ändamål inte skulle kunna vara tillämpligt. Vi anser alltså att behandlingen av personuppgifter på webbplatsen sker uteslutande för journalistiska ändamål och därför inte omfattas av straffbestämmelsen i personuppgiftslagen.

Om man i motsats till Datainspektionen finner att undantaget för journalistiska ändamål inte är tillämpligt aktualiseras frågan om behandlingen av personuppgifter är otillåten och straffbar enligt personuppgiftslagen.

Är personuppgiftsbehandlingen straffbar?

Om man anser att hela eller delar av den aktuella behandlingen av personuppgifter inte sker för journalistiska ändamål är straffbestämmelsen i 49 § personuppgiftslagen tillämplig.

Det straffbara området är, såvitt avser ostrukturerat material, begränsat till behandling av så kallade känsliga personuppgifter (se 13 §) och personuppgifter om lagöverträdelser (se 21 §) som innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet (se 5 a § 2 st.). Behandlingen ska vidare ha skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. I ringa fall döms inte till ansvar.

Behandlas känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser?

Datainspektionen har inte kunnat finna några, i personuppgiftslagens mening, känsliga personuppgifter på den aktuella webbplatsen. På webbplatsen förekommer dock påståenden om att utpekade personer ska ha begått brott, bland annat ofredande och falsk angivelse/tillvitelse. Dessa påståenden utgör personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott.

Är behandlingen kränkande?

Publiceringen av uppgifterna av lagöverträdelser är straffbar först om den innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet (5 a § 2 st. personuppgiftslagen). En sådan bedömning

ska göras genom en intresseavvägning mellan å ena sidan den registrerades intresse av en fredad, privat, sfär och å andra sidan det motstående intresset som finns för att behandla personuppgifterna.

Vid bedömningen bör man beakta till exempel vilka personuppgifter som behandlas, graden av känslighet hos uppgifterna, i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte uppgifterna behandlas, vilken spridning uppgifterna har fått eller har riskerat att få och vad behandlingen kan leda till. I förarbetena lämnas ett antal riktlinjer som man i praktiken kan följa för att undvika en kränkning av den registrerades personliga integritet i aktuellt avseende (prop. 2005/06:173 s. 29). Av riktlinjerna framgår att man inte ska behandla personuppgifter för otillbörliga syften, såsom förföljelse eller skandalisering, samt att man inte ska förtala eller förolämpa någon annan.

I det nu aktuella ärendet behandlas uppgifter om lagöverträdelser, det vill säga en typ av personuppgifter som av lagstiftaren anses så skyddsvärda att de i normalfallet bara får behandlas av myndigheter. Uppgifterna består dock i påståenden om mindre allvarlig brottlighet.

Även om det på webbplatsen uttalas att syftet är ett annat innebär de publicerade uppgifterna viss smutskastning av enskilda personer.

Att publiceringen har skett på Internet innebär i sig en omfattande spridning. Därtill bör beaktas den tid under vilken uppgifterna om lagöverträdelser har varit publicerade på Internet. En lång publiceringstid innebär typiskt sett att spridningen och intrånget i den personliga integriteten blir mer omfattande. Datainspektionen har i detta fall inte kännedom om publiceringstiden.

Den registrerades inställning till publiceringen av uppgifter om lagöverträdelser kan också vägas in i kränkingsbedömningen. Har den som behandlar uppgifterna till exempel vägrat att ta bort dessa trots att den registrerade har begärt att få sina personuppgifter borttagna utgör det en faktor som påverkar bedömningen. På den aktuella webbplatsen anges att *”Många berörda önskar sig att dessa övergrepp sker i tysthet och att offren varken syns eller hörs och därför görs allt för att få sidan klassad som olaglig. Denna sida slocknar dock aldrig så länge övergreppen pågår.”* Datainspektionen menar att detta talar för att inga uppgifter skulle tas bort även om det begärdes.

Det ska tilläggas att Datainspektionen inte har all information i ärendet. Det kan finnas omständigheter som inte framgår av webbplatsen som kan påverka kränkingsbedömningen.

Om man kommer fram till att publiceringen av uppgifterna om lagöverträdelser inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet står personuppgiftsbehandlingen inte i strid med personuppgiftslagen. Behandlingen är då inte heller straffbar enligt personuppgiftslagen.

För det fall man anser att den aktuella behandlingen av uppgifter om lagöverträdelse innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet får man gå vidare i bedömningen av straffbarheten.

Har gärningen begåtts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet?

För att behandlingen av personuppgifter ska vara straffbar krävs vidare att den har skett med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Datainspektionen kan i denna del endast konstatera att den som har publicerat personuppgifterna måste ha varit fullt medveten om att han har lagt ut uppgifterna på webbplatsen och att dessa blev tillgängliga för hela världen i och med publiceringen.

Är gärningen ringa?

I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Vad som är ringa fall får bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet, till exempel uppgifternas art och vilken integritetskränkning eller risk för sådan som behandlingen har orsakat. Om behandlingen har lett till eller inneburit en påtaglig risk för skada eller en integritetskränkning som inte är försumbar kan det med hänsyn till gärningens konsekvenser vara svårt att med fog påstå att det är fråga om ett ringa fall.

Avslutande kommentar

Vi vill avslutningsvis upplysa om att publicering på Internet, förutom att strida mot personuppgiftslagen, även kan utgöra brott i form av bland annat ofredande, olaga hot, förolämpning eller förtal. Datainspektionen har inte gjort någon bedömning av den nu aktuella publiceringen i dessa avseenden.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Hans-Olof Lindblom, teamledaren Catharina Fernquist, juristen Jonas Agnvall och juristen Malin Fredholm, föredragande.

Göran Gräslund

Malin Fredholm

Bilaga 4

Personuppgiftslagen (1998:204)

Ändring införd: t.o.m. SFS 2009:827

Allmänna bestämmelser

Syftet med lagen

1 § Syftet med denna lag är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.

Avvikande bestämmelser i annan författning

2 § Om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från denna lag, skall de bestämmelserna gälla.

Definitioner

3 § I denna lag används följande beteckningar med nedan angiven betydelse.

Beteckning	Betydelse
Behandling (av personuppgifter)	Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, till exempel insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring.
Blockering (av personuppgifter)	En åtgärd som vidtas för att personuppgifterna skall vara förknippade med information om att de är spärrade och om anledningen till spärren och för att personuppgifterna inte skall lämnas ut till tredje man annat än med stöd av 2 kap. tryckfrihetsförordningen.
Mottagare	Den till vilken personuppgifter lämnas ut. När personuppgifter lämnas ut för att en myndighet skall kunna utföra sådan tillsyn, kontroll eller revision som den är skyldig att sköta, anses dock inte myndigheten som mottagare.

Personuppgifter	All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.
Personuppgiftsansvarig	Den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter.
Personuppgiftsbiträde	Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.
Personuppgiftsombud	Den fysiska person som, efter förordnande av den personuppgiftsansvarige, självständigt skall se till att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt.
Den registrerade	Den som en personuppgift avser.
Samtycke	Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne.
Tillsynsmyndigheten	Den myndighet som regeringen utser för att utöva tillsyn.
Tredje land	En stat som inte ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.
Tredje man	Någon annan än den registrerade, den personuppgiftsansvarige, personuppgiftsombudet, personuppgiftsbiträdet och sådana personer som under den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbitrådets direkta ansvar har befogenhet att behandla personuppgifter.

Tillämpningsområde

Det territoriella tillämpningsområdet

4 § Denna lag gäller för sådana personuppgiftsansvariga som är etablerade i Sverige.

Lagen tillämpas också när den personuppgiftsansvarige är etablerad i tredje land men för behandlingen av personuppgifter använder sig av utrustning som finns i Sverige. Vad som nu sagts gäller dock inte om utrustningen bara används för att överföra uppgifter mellan ett tredje land och ett annat sådant land.

I det fall som avses i andra stycket första meningen skall den personuppgiftsansvarige utse en företrädare för sig som är etablerad i Sverige. Vad som anges i denna lag om den personuppgiftsansvarige skall också gälla för företrädaren.

Behandling av personuppgifter som omfattas av lagen

5 § Denna lag gäller för sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad.

Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Undantag för behandling av personuppgifter i ostrukturerat material

5 a § Bestämmelserna i 9, 10, 13–19, 21–26, 28, 33, 34 och 42 §§ behöver inte tillämpas på behandling av personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter.

Sådan behandling som avses i första stycket får inte utföras, om den innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet. Lag (2006:398).

Undantag för privat behandling av personuppgifter

6 § Denna lag gäller inte för sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur.

Förhållandet till tryck- och yttrandefriheten

7 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Bestämmelserna i 5 a, 9–29 och 33–44 §§ samt 45 § första stycket och 47–49 §§ skall inte tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande. Lag (2006:398).

Förhållandet till offentlighetsprincipen

8 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter.

Bestämmelserna hindrar inte heller att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial tas om hand av en arkivmyndighet. Bestämmelsen i 9 § fjärde stycket gäller inte för en myndighets användning av personuppgifter i allmänna handlingar.

Föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser

8 a § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från 9, 23–26 och 28 §§ samt 29 § andra stycket och 42 §, om det är nödvändigt med hänsyn till

- a) rikets säkerhet,
- b) försvaret,
- c) allmän säkerhet,
- d) förebyggande, undersökning eller avslöjande av brott eller av överträdelse av etiska regler som gäller för lagreglerade yrken,
- e) åtal för brott,
- f) ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse hos Europeiska unionen eller en stat som ingår i unionen,
- g) myndighetsutövning som avser tillsyn, inspektion eller reglering i fråga om sådant som nämns i c–f, eller
- h) skyddet av fri- och rättigheter. Lag (2006:398).

Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter

9 § Den personuppgiftsansvarige skall se till att

- a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt,
- b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed,
- c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,
- d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,
- e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen,
- f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen,
- g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,
- h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och
- i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I fråga om första stycket d gäller dock att en behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål inte skall anses som oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål under längre tid än som sagts i första stycket i. Personuppgifterna får dock i sådana fall inte bevaras under en längre tid än vad som behövs för dessa ändamål.

Personuppgifter som behandlas för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål får användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke eller det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen.

När behandling av personuppgifter är tillåten

10 § Personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för att

- a) ett avtal med den registrerade skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet,
- c) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas,
- d) en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras,
- e) den personuppgiftsansvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut skall kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning, eller
- f) ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos en sådan tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut skall kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Direkt marknadsföring

11 § Personuppgifter får inte behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade hos den personuppgiftsansvarige skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling.

Samtycke återkallas

12 § I de fall då behandling av personuppgifter bara är tillåten när den registrerade har lämnat sitt samtycke enligt 10, 15 eller 34 § har den registrerade rätt att när som helst återkalla ett lämnat samtycke. Ytterligare personuppgifter om den registrerade får därefter inte behandlas.

En registrerad har utöver vad som följer av första stycket och 11 § inte rätt att motsätta sig sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag.

Förbud mot behandling av känsliga personuppgifter

13 § Det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar

- a) ras eller etniskt ursprung,
- b) politiska åsikter,
- c) religiös eller filosofisk övertygelse, eller
- d) medlemskap i fackförening.

Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv.

Uppgifter av den art som anges i första och andra styckena betecknas i denna lag som känsliga personuppgifter.

Undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter

14 § Det är trots förbudet i 13 § tillåtet att behandla känsliga personuppgifter i de fall som anges i 15–19 §§.

I 10 § finns det bestämmelser om i vilka fall behandling av personuppgifter över huvud taget är tillåten.

Samtycke eller offentliggörande

15 § Känsliga personuppgifter får behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna.

Nödvändig behandling

16 § Känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att

- a) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten,
- b) den registrerades eller någon annans vitala intressen skall kunna skyddas och den registrerade inte kan lämna sitt samtycke, eller
- c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Uppgifter som behandlas med stöd av första stycket a får lämnas ut till tredje man bara om det inom arbetsrätten finns en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att göra det eller den registrerade uttryckligen har samtyckt till utlämnandet.

Ideella organisationer

17 § Ideella organisationer med politiskt, filosofiskt, religiöst eller fackligt syfte får inom ramen för sin verksamhet behandla känsliga personuppgifter om organisationens medlemmar och sådana andra personer som på grund av organisationens syfte har regelbunden kontakt med den. Känsliga personuppgifter får dock lämnas ut till tredje man bara om den registrerade uttryckligen har samtyckt till det.

Hälso- och sjukvård

18 § Känsliga personuppgifter får behandlas för hälso- och sjukvårdsändamål, om behandlingen är nödvändig för

- a) förebyggande hälso- och sjukvård,
- b) medicinska diagnoser,
- c) vård eller behandling, eller
- d) administration av hälso- och sjukvård.

Den som är yrkesmässigt verksam inom hälso- och sjukvårdsområdet och har tystnadsplikt får även behandla känsliga personuppgifter som omfattas av tystnadsplikten.

Detsamma gäller den som är underkastad en liknande tystnadsplikt och som har fått känsliga personuppgifter från verksamhet inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Forskning och statistik

19 § Känsliga personuppgifter får behandlas för forskningsändamål om behandlingen godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

Känsliga personuppgifter får behandlas för statistikändamål, om behandlingen är nödvändig på sätt som sägs i 10 § och om samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära.

Har behandlingen godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall förutsättningarna enligt andra stycket anses uppfyllda. Med forskningsetisk kommitté avses ett sådant särskilt organ för prövning av forskningsetiska frågor som har företrädare för såväl det allmänna som forskningen och som är knutet till ett universitet eller en högskola eller till någon annan instans som i mera betydande omfattning finansierar forskning.

Personuppgifter får lämnas ut för att användas i sådana projekt som avses i andra stycket, om inte något annat följer av regler om sekretess och tystnadsplikt. Lag (2003:466).

Bemyndigande att föreskriva ytterligare undantag

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet i 13 §, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Lag (1998:1436).

Uppgifter om lagöverträdelser med mera

21 § Det är förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden.

Personuppgifter som avses i första stycket får dock behandlas för forskningsändamål av andra än myndigheter, om behandlingen har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i första stycket.

Regeringen får i enskilda fall besluta om undantag från förbudet i första stycket. Regeringen får överlåta åt tillsynsmyndigheten att fatta sådana beslut. Lag (2008:187).

Behandling av personnummer

22 § Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får utan samtycke behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till

- a) ändamålet med behandlingen,
- b) vikten av en säker identifiering, eller
- c) något annat beaktansvärt skäl. Lag (1999:1059).

Information till den registrerade

Information skall lämnas självmant

23 § Om uppgifter om en person samlas in från personen själv, skall den personuppgiftsansvarige i samband därmed självmant lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna.

24 § Om personuppgifterna har samlats in från någon annan källa än den registrerade, skall den personuppgiftsansvarige självmant lämna den registrerade information om behandlingen av

uppgifterna när de registreras. Är uppgifterna avsedda att lämnas ut till tredje man, behöver informationen dock inte ges förrän uppgifterna lämnas ut för första gången.

Information enligt första stycket behöver inte lämnas, om det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet av personuppgifterna i en lag eller någon annan författning.

Information behöver inte heller lämnas enligt första stycket, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats. Om uppgifterna används för att vidta åtgärder som rör den registrerade, skall dock information lämnas senast i samband med att så sker.

Den information som skall lämnas självmant

25 § Information enligt 23 eller 24 § skall omfatta

- a) uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet,
- b) uppgift om ändamålen med behandlingen, och
- c) all övrig information som behövs för att den registrerade skall kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om mottagarna av uppgifterna, skyldighet att lämna uppgifter och rätten att ansöka om information och få rättelse.

Information behöver dock inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till.

Information skall lämnas efter ansökan

26 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller ej. Behandlas sådana uppgifter skall skriftlig information lämnas också om

- a) vilka uppgifter om den sökande som behandlas,
- b) varifrån dessa uppgifter har hämtats,
- c) ändamålen med behandlingen, och
- d) till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

En ansökan enligt första stycket skall göras skriftligen hos den personuppgiftsansvarige och vara undertecknad av den sökande själv. Information enligt första stycket skall lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.

Information enligt första stycket behöver inte lämnas om personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när ansökan gjordes eller som utgör minnesanteckning eller liknande. Vad som nu sagts gäller dock inte om uppgifterna har lämnats ut till tredje man eller om uppgifterna behandlas enbart för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål eller, när det gäller löpande text som inte fått sin slutliga utformning, om uppgifterna har behandlats under längre tid än ett år.

Undantag från informationsskyldigheten vid sekretess och tystnadsplikt

27 § I den utsträckning det är särskilt föreskrivet i lag eller annan författning eller annars framgår av beslut som har meddelats med stöd av författning att uppgifter inte får lämnas ut till

den registrerade gäller inte bestämmelserna i 23–26 §§. En personuppgiftsansvarig som inte är en myndighet får därvid i motsvarande fall som avses i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) vägra att lämna ut uppgifter till den registrerade. Lag (2009:468).

Rättelse

28 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. Den personuppgiftsansvarige skall också underrätta tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut om åtgärden, om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse. Någon sådan underrättelse behöver dock inte lämnas, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Automatiserade beslut

29 § Om ett beslut som har rättsliga följder för en fysisk person eller annars har märkbara verkningar för den fysiska personen, grundas enbart på automatiserad behandling av sådana personuppgifter som är avsedda att bedöma egenskaper hos personen, skall den som berörs av beslutet ha möjlighet att på begäran få beslutet omprövat av någon person.

Var och en som varit föremål för ett sådant beslut som avses i första stycket har rätt att på ansökan få information från den personuppgiftsansvarige om vad som har styrts av den automatiserade behandlingen som lett fram till beslutet. I fråga om ansökan och lämnandet av information gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 26 §.

Säkerheten vid behandling

Personer som behandlar personuppgifter

30 § Ett personuppgiftsbiträde och den eller de personer som arbetar under bitrådets eller den personuppgiftsansvariges ledning får behandla personuppgifter bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige.

Det skall finnas ett skriftligt avtal om personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. I det avtalet skall det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbiträdet får behandla personuppgifterna bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige och att personuppgiftsbiträdet är skyldigt att vidta de åtgärder som avses i 31 § första stycket.

Om det i lag eller annan författning finns särskilda bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i det allmänna verksamheten i frågor som avses i första stycket, skall dessa gälla i stället för vad som sägs i första stycket.

Säkerhetsåtgärder

31 § Den personuppgiftsansvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av

- a) de tekniska möjligheter som finns,

- b) vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,
- c) de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna, och
- d) hur pass känsliga de behandlade personuppgifterna är.

När den personuppgiftsansvarige anlitar ett personuppgiftsbiträde, skall den personuppgiftsansvarige förvissa sig om att personuppgiftsbiträdet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och se till att personuppgiftsbiträdet verkligen vidtar åtgärderna.

Tillsynsmyndigheten får besluta om säkerhetsåtgärder

32 § Tillsynsmyndigheten får i enskilda fall besluta om vilka säkerhetsåtgärder som den personuppgiftsansvarige skall vidta enligt 31 §.

I 45 § finns det bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjligheter att förena beslutet med vite.

Överföring av personuppgifter till tredje land

Förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land

33 § Det är förbjudet att till tredje land föra över personuppgifter som är under behandling om landet inte har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifterna. Förbudet gäller också överföring av personuppgifter för behandling i tredje land.

Frågan om en skyddsnivå är adekvat skall bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter som har samband med överföringen. Särskild vikt skall läggas vid uppgifternas art, ändamålet med behandlingen, hur länge behandlingen skall pågå, ursprungslandet, det slutliga bestämmelselandet och de regler som finns för behandlingen i det tredje landet. Lag (1999:1210).

Undantag från förbudet mot överföring av personuppgifter till tredje land

34 § Det är trots förbudet i 33 § tillåtet att föra över personuppgifter till tredje land, om den registrerade har lämnat sitt samtycke till överföringen eller om överföringen är nödvändig för att

- a) ett avtal mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) ett sådant avtal mellan den personuppgiftsansvarige och tredje man som är i den registrerades intresse skall kunna ingås eller fullgöras,
- c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras, eller
- d) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas.

Det är också tillåtet att föra över personuppgifter för användning enbart i en stat som har anslutit sig till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

35 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 § för överföring av personuppgifter till vissa stater. Regeringen får också meddela föreskrifter om att överföring av

personuppgifter till tredje land är tillåten, om överföringen regleras av ett avtal som ger tillräckliga garantier till skydd för de registrerades rättigheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidare meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 §, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse eller om det finns tillräckliga garantier till skydd för de registrerades rättigheter.

Regeringen får under de förutsättningar som nämns i andra stycket i enskilda fall besluta om undantag från förbudet i 33 §. Regeringen får överlåta åt tillsynsmyndigheten att fatta sådana beslut. Lag (1998:1436).

Anmälan till tillsynsmyndigheten

Anmälningsskyldighet

36 § Behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad omfattas av anmälningsskyldighet. Den personuppgiftsansvarige skall göra en skriftlig anmälan till tillsynsmyndigheten innan en sådan behandling eller en serie av sådana behandlingar med samma eller liknande ändamål genomförs.

Om den personuppgiftsansvarige utser ett personuppgiftsombud skall detta anmälas till tillsynsmyndigheten. Även ett entledigande av ett personuppgiftsombud skall anmälas till tillsynsmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från anmälningsskyldigheten enligt första stycket för sådana typer av behandlingar som sannolikt inte kommer att leda till otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Anmälan behöver inte göras om det finns ett personuppgiftsombud

37 § Om den personuppgiftsansvarige har anmält till tillsynsmyndigheten att ett personuppgiftsombud utsetts och vem det är, behöver anmälan enligt 36 § första stycket inte göras.

Personuppgiftsombudets uppgifter

38 § Personuppgiftsombudet skall ha till uppgift att självständigt se till att den personuppgiftsansvarige behandlar personuppgifter på ett lagligt och korrekt sätt och i enlighet med god sed samt påpeka eventuella brister för honom eller henne.

Har personuppgiftsombudet anledning att misstänka att den personuppgiftsansvarige bryter mot de bestämmelser som gäller för behandlingen av personuppgifter och vidtas inte rättelse så snart det kan ske efter påpekande, skall personuppgiftsombudet anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

Personuppgiftsombudet skall även i övrigt samråda med tillsynsmyndigheten vid tveksamhet om hur de bestämmelser som gäller för behandlingen av personuppgifter skall tillämpas.

39 § Personuppgiftsombudet skall föra en förteckning över de behandlingar som den personuppgiftsansvarige genomför och som skulle ha omfattats av anmälningsskyldighet om ombudet inte hade funnits. Förteckningen skall omfatta åtminstone de uppgifter som en anmälan enligt 36 § skulle ha innehållit.

40 § Personuppgiftsombudet skall hjälpa registrerade att få rättelse när det finns anledning att misstänka att behandlade personuppgifter är felaktiga eller ofullständiga.

Obligatorisk anmälan av särskilt integritetskänsliga behandlingar

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om att sådana behandlingar av personuppgifter som innebär särskilda risker för otillbörligt intrång i den personliga integriteten skall för förhandskontroll anmälas till tillsynsmyndigheten enligt 36 § tre veckor i förväg. Om regeringen har meddelat sådana föreskrifter, gäller inte undantaget från anmälningsskyldigheten enligt 37 §. Lag (1998:1436).

Upplysningar till allmänheten om behandlingar som inte anmälts

42 § Den personuppgiftsansvarige ska till var och en som begär det skyndsamt och på lämpligt sätt lämna upplysningar om sådana automatiserade eller andra behandlingar av personuppgifter som inte har anmälts till tillsynsmyndigheten. Upplysningarna ska omfatta det som en anmälan enligt 36 § första stycket skulle ha omfattat. Den personuppgiftsansvarige är dock inte skyldig att lämna ut sekretessbelagda uppgifter eller uppgifter om vilka säkerhetsåtgärder som har vidtagits. En personuppgiftsansvarig som inte är en myndighet får därvid i motsvarande fall som avses i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) vägra att lämna ut uppgifter. Lag (2009:468).

Tillsynsmyndighetens befogenheter

43 § Tillsynsmyndigheten har rätt att för sin tillsyn på begäran få

- a) tillgång till de personuppgifter som behandlas,
- b) upplysningar om och dokumentation av behandlingen av personuppgifter och säkerheten vid denna, och
- c) tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandlingen av personuppgifter.

44 § Om tillsynsmyndigheten inte efter begäran enligt 43 § kan få tillräckligt underlag för att konstatera att behandlingen av personuppgifter är laglig, får myndigheten vid vite förbjuda den personuppgiftsansvarige att behandla personuppgifter på något annat sätt än genom att lagra dem.

45 § Om tillsynsmyndigheten konstaterar att personuppgifter behandlas eller kan komma att behandlas på ett olagligt sätt, skall myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Går det inte att få rättelse på något annat sätt eller är saken brådskande, får myndigheten vid vite förbjuda den personuppgiftsansvarige att fortsätta att behandla personuppgifterna på något annat sätt än genom att lagra dem.

Om den personuppgiftsansvarige inte frivilligt följer ett beslut om säkerhetsåtgärder enligt 32 § som vunnit laga kraft, får tillsynsmyndigheten föreskriva vite.

46 § Innan tillsynsmyndigheten beslutar om vite enligt 44 eller 45 §, skall den personuppgiftsansvarige ha fått tillfälle att yttra sig. Om saken är brådskande, får myndigheten dock i avvaktan på yttrandet meddela ett tillfälligt beslut om vite. Det tillfälliga beslutet skall omprövas, när yttrandetiden har gått ut.

Ett vitesföreläggande skall delges den personuppgiftsansvarige. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970:428) får användas bara om det finns skäl att anta att den personuppgiftsansvarige har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

47 § Tillsynsmyndigheten får hos förvaltningsrätten inom vars domkrets tillsynsmyndigheten är belägen ansöka om att sådana personuppgifter som har behandlats på ett olagligt sätt ska utplånas.

Beslut om utplånande får inte meddelas om det är oskäligt. Lag (2009:827).

Skadestånd

48 § Den personuppgiftsansvarige skall ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med denna lag har orsakat.

Ersättningskyldigheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på honom eller henne.

Straff

49 § Till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

a) lämnar osann uppgift i sådan information till registrerade som föreskrivs i denna lag, i anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 36 § eller till tillsynsmyndigheten när myndigheten begär information enligt 43 §,

b) behandlar personuppgifter i strid med 13–21 §§,

c) för över personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§,

d) låter bli att göra anmälan enligt 36 § första stycket eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 41 §,

e) behandlar sådana personuppgifter som avses i 13 och 21 §§ i strid med 5 a § andra stycket, eller

f) i strid med 5 a § andra stycket för över personuppgifter till tredje land som inte har en sådan adekvat nivå för skyddet av personuppgifterna som avses i 33 §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Den som överträtt ett vitesföreläggande enligt 44 § eller 45 § första stycket döms inte till ansvar för en gärning som omfattas av vitesföreläggandet. Lag (2006:398).

Närmare föreskrifter

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om

- a) i vilka fall behandling av personuppgifter är tillåten,
- b) vilka krav som ställs på den personuppgiftsansvarige vid behandling av personuppgifter,
- c) i vilka fall användning av personnummer är tillåten,
- d) vad en anmälan eller ansökan till en personuppgiftsansvarig skall innehålla,
- e) vilken information som skall lämnas till registrerade och hur informationen skall lämnas, och
- f) anmälan till tillsynsmyndigheten och förfarandet när anmälda uppgifter har ändrats. Lag (1998:1436).

Överklagande

51 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag om annat än föreskrifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Tillsynsmyndigheten får bestämma att dess beslut skall gälla även om det överklagas. Lag (2006:398).

52 § En myndighets beslut om information enligt 26 §, om rättelse och underrättelse till tredje man enligt 28 §, om information enligt 29 § andra stycket och om upplysningar enligt 42 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Första stycket gäller inte för beslut av riksdagen, regeringen eller riksdagens ombudsmän. Lag (2006:398).

53 § Andra beslut enligt denna lag än sådana som avses i 47, 51 och 52 §§ får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2006:398).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Till SFS 1998:204

1. Denna lag träder i kraft den 24 oktober 1998, då datalagen (1973:289) skall upphöra att gälla. Den äldre lagen gäller dock fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före den 24 oktober 1998.

2. I fråga om behandling av personuppgifter som påbörjats före ikraftträdandet eller behandling som utförs för ett visst bestämt ändamål om behandling för ändamålet påbörjats före ikraftträdandet skall till och med den 30 september 2001 den äldre lagen tillämpas i stället för den nya. Detta gäller även bestämmelserna i den äldre lagen om överklagande.

3. Bestämmelserna i 9, 10, 13 och 21 §§ i den nya lagen skall inte börja tillämpas förrän den 1 oktober 2007 i fråga om sådan manuell behandling av personuppgifter som påbörjats före ikraftträdandet eller manuell behandling som utförs för ett visst bestämt ändamål om manuell behandling för ändamålet påbörjats före ikraftträdandet.

4. I fråga om personuppgifter som vid ikraftträdandet lagras för historisk forskning skall bestämmelserna i 9, 10, 13 och 21 §§ i den nya lagen börja tillämpas först när uppgifterna behandlas på något annat sätt. Innan dess skall motsvarande bestämmelser i den äldre lagen tillämpas. De angivna bestämmelserna i den nya lagen skall dock inte till följd av vad som nu sagts börja tillämpas tidigare än vad som följer av 2 eller 3.
5. Anmälan enligt 36 § i den nya lagen får göras innan den nya lagen har trätt i kraft för den aktuella behandlingen.
6. Ett samtycke som har lämnats innan den nya lagen har trätt i kraft för den aktuella behandlingen skall gälla även efter ikraftträdandet om samtycket uppfyller kraven i den nya lagen.
7. Har en begäran om registerutdrag enligt 10 § i den äldre lagen kommit in innan den nya lagen trätt i kraft för den aktuella behandlingen men har utdraget inte expedierats före ikraftträdandet skall framställningen anses som en ansökan enligt 26 § i den nya lagen.
8. Den nya lagens bestämmelser om skadestånd skall bara tillämpas om den omständighet som yrkandet hänför sig till har inträffat efter det att den nya lagen har trätt i kraft för den aktuella behandlingen. I annat fall tillämpas de äldre bestämmelserna.

Till SFS 2006:398

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007. Föreskrifterna i 52 § skall dock inte tillämpas i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Bilaga 5

Personuppgiftsförordningen (1998:1191)

Ändring införd: t.o.m. SFS 2010:293

Inledande bestämmelse

1 § I denna förordning ges kompletterande föreskrifter beträffande sådan behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagen (1998:204).

Tillsynsmyndighet

2 § Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Anmälan till Datainspektionen

3 § Anmälningsskyldigheten enligt 36 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204) gäller inte för behandling av personuppgifter

1. som utförs till följd av en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut allmän handling,
2. som till följd av bestämmelserna i arkivlagen (1990:782) eller arkivförordningen (1991:446) utförs av en arkivmyndighet,
3. som regleras genom särskilda föreskrifter i lag eller förordning i andra fall än som nämns i 1 och 2.

4 § Anmälningsskyldigheten enligt 36 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204) gäller inte för behandling av personuppgifter i löpande text eller sådant ostrukturerat material som avses i 5 a § personuppgiftslagen. Förordning (2006:1221).

5 § Anmälningsskyldigheten enligt 36 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204) gäller inte för behandling av känsliga personuppgifter som utförs med stöd av 17 § personuppgiftslagen. Anmälningsskyldigheten gäller inte heller för en sådan organisations motsvarande behandling av andra slag av personuppgifter än känsliga personuppgifter.

6 § Datainspektionen får meddela föreskrifter om undantag från anmälningsskyldigheten enligt 36 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204) för sådana typer av behandlingar som sannolikt inte kommer att leda till otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

7 § Datainspektionen skall med automatiserad behandling föra ett register över de behandlingar av personuppgifter som anmälts till inspektionen enligt 36 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter

8 § Utöver vad som följer av 5 a och 15–19 §§ personuppgiftslagen (1998:204) får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet i löpande text om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Förordning (2006:1221).

Behandling av uppgifter om lagöverträdelser m.m.

9 § Datainspektionen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. Datainspektionen får också i enskilda fall besluta om undantag från förbudet. Förordning (2001:582).

Förhandskontroll

10 § Automatiserade behandlingar av personuppgifter om genetiska anlag som framkommit efter genetisk undersökning skall, oavsett om de omfattas av anmälningsskyldighet enligt 36 § personuppgiftslagen (1998:204) eller inte, anmälas för förhandskontroll till Datainspektionen senast tre veckor i förväg. Detta gäller dock inte sådan behandling av personuppgifter som regleras genom särskilda föreskrifter i lag eller förordning. Förordning (2006:1221).

11 § Datainspektionen skall i fråga om sådan behandling som anmälts dit enligt 10 § denna förordning eller enligt särskilda föreskrifter om förhandskontroll i någon annan författning särskilt fatta beslut, om det skall vidtas åtgärder med anledning av anmälan eller inte. Förordning (2001:751).

Överföring av personuppgifter till tredjeland

12 § En kommun eller ett landsting får till tredjeland föra över personuppgifter som ingår i

1. ett diarium och som anges i 5 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
2. en kallelse till ett sammanträde med fullmäktige eller en nämnd,
3. en kungörelse om sammanträde med fullmäktige, eller
4. ett justerat protokoll som har förts vid ett sammanträde med fullmäktige eller en nämnd.

Personuppgifter som direkt pekar ut den registrerade får inte föras över. Detta förbud gäller dock inte personuppgifter som rör en förtroendevald, när det gäller hans eller hennes uppdrag. Förbudet gäller inte heller om

1. övriga personuppgifter som rör den registrerade inte är sådana som avses i 13 eller 21 § personuppgiftslagen (1998:204), och

2. det saknas skäl att anta att det finns risk för att den registrerades personliga integritet kränks genom överföringen.

Personnummer eller samordningsnummer får aldrig föras över.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller även ett kommunalförbund. Med fullmäktige avses i ett sådant fall i stället förbundsfullmäktige eller förbundsdirectionen och med en nämnd avses ett sådant organ som anges i 3 kap. 25 § andra stycket kommunallagen (1991:900). Förordning (2010:293).

13 § Personuppgifter får föras över till tredjeland

1. om och i den utsträckning Europeiska kommissionen har konstaterat att landet har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifter i enlighet med artikel 25.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, eller
2. om personuppgifterna förs över med tillämpning av ett avtal som innehåller sådana standardavtalsklausuler som kommissionen enligt artikel 26.4 i direktivet har beslutat erbjuda tillräckliga garantier för att privatliv och enskilda personers grundläggande fri- och rättigheter skyddas samt för utövningen av motsvarande rättigheter.

Beslut av kommissionen som avses i första stycket 1 anges i bilaga 1 till denna förordning. Av bilagan framgår att vissa av besluten enbart gäller överföringar till sådana mottagare som är specificerade i besluten.

Beslut av kommissionen som avses i första stycket 2 anges i bilaga 2 till denna förordning. Förordning (2010:193). Förordning (2010:193).

13 a § En transportör, som luftvägen transporterar passagerare till eller från ett tredjeland, får till det landet föra över personuppgifter som finns i transportörens passagerarförteckning (Passenger Name Record), om det sker enligt villkor som framgår av en överenskommelse mellan tredjelandet och Europeiska unionen avseende behandling och överföring av uppgifter rörande flygpassagerare.

Överenskommelser som avses i första stycket anges i bilaga 3 till denna förordning. Förordning (2006:1221).

14 § Datainspektionen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 § personuppgiftslagen (1998:204) att till tredjeland föra över personuppgifter som är under behandling och att föra över personuppgifter för behandling i tredjeland om det finns tillräckliga garantier till skydd för de registrerades rättigheter. Datainspektionen får också under samma förutsättning i enskilda fall besluta om undantag från förbudet. Förordning (2006:1221).

Branschöverenskommelser

15 § Datainspektionen skall på begäran av en organisation som företräder en väsentlig del av de personuppgiftsansvariga inom en viss bransch eller inom ett visst område avge yttrande över förslag till överenskommelser vad avser behandling av personuppgifter inom branschen eller området (branschöverenskommelse).

Ett yttrande enligt första stycket skall avse branschöverenskommelsens förenlighet med personuppgiftslagen (1998:204) och andra författningar som reglerar den behandling av personuppgifter det är fråga om.

Inspektionen skall innan den avger yttrande om det är lämpligt se till att organisationer som företräder de registrerade har fått tillfälle att yttra sig över förslagen till branschöverenskommelser. Förordning (2001:582).

Bemyndiganden

16 § Datainspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1. i vilka fall behandling av personuppgifter är tillåten,
2. vilka krav som ställs på den personuppgiftsansvarige,
3. i vilka fall användning av personnummer är tillåten,
4. vad en anmälan eller ansökan till en personuppgiftsansvarig skall innehålla,
5. vilken information som skall lämnas till registrerade och hur informationen skall lämnas,
6. anmälan till inspektionen och förfarandet när anmälda uppgifter har ändrats. Förordning (2001:582).

Bistånd till personer som är registrerade utomlands

17 § Den som är bosatt i Sverige och som är eller kan antas vara registrerad i ett register som omfattas av Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter i ett land, som är anslutet till konventionen, får till Datainspektionen ge in en sådan framställning om bistånd som avses i artikel 14, punkt 2, i konventionen. Datainspektionen förmedlar framställningen till det andra landet.

Framställningen skall innehålla uppgifter om

1. namn, adress och andra uppgifter som behövs för att identifiera den person som gör framställningen,
2. det register som framställningen avser eller den som är ansvarig för registret,
3. ändamålet med framställningen. Förordning (2001:582).

Övergångsbestämmelser

1998:1191

Denna förordning träder i kraft den 24 oktober 1998 då dataförordningen (1982:480) skall upphöra att gälla. Dataförordningen gäller dock fortfarande i de fall datalagen

(1973:289) skall tillämpas enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen (1998:204).

Bilaga 1

Europeiska kommissionen har meddelat följande beslut enligt artikel 25.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG. Av beslut 3, 4 och 7 framgår att dessa beslut bara gäller överföringar till vissa i besluten specificerade mottagare i respektive land.

Tredjeland	Beslut
Argentina	1. Kommissionens beslut 2003/490/ EG av den 30 juni 2003 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om adekvat skydd för personuppgifter i Argentina.
Bailiwick of Guernsey, dvs. öarna Guernsey, Alderney, Sark, Herm, Jethou, Brecqhou och Lihou	2. Kommissionens beslut 2003/821/ EG av den 21 november 2003 om skyddsnivån för personuppgifter på Guernsey
Färöarna	3. Kommissionens beslut 2010/146/ EU av den 5 mars 2010 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om en adekvat skyddsnivå genom den färöiska lagen om behandling av personuppgifter.
Förenta staterna	4. Kommissionens beslut 2000/520/ EG av den 26 juli 2000 enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om huruvida ett adekvat skydd säkerställs genom de principer om integritetsskydd (Safe Harbour Privacy Principles) i kombination med frågor och svar som Förenta staternas handelsministerium utfärdat.
Isle of Man	5. Kommissionens beslut 2004/411/ EG av den 28 april 2004 om skyddsnivån för personuppgifter på Isle of Man.
Jersey	6. Kommissionens beslut 2008/393/ EG av den 8 maj 2008 enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om adekvat skydd för personuppgifter på Jersey.
Kanada	7. Kommissionens beslut 2002/2/EG av den 20 december 2001 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om adekvat skydd för personuppgifter genom den kanadensiska lagen

om elektroniska handlingar och skydd för personuppgifter (Personal Information Protection and Electronic Documents Act).

Schweiz

8. Kommissionens beslut 2000/518/ EG av den 26 juli 2000 enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om adekvat skydd av personuppgifter i Schweiz.

Förordning (2010:293).

Bilaga 2

Europeiska kommissionen har meddelat följande beslut enligt artikel 26.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG.

1. Kommissionens beslut av den 15 juni 2001 om standardavtalsklausuler för överföring av personuppgifter till tredjeland enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG och kommissionens beslut av den 27 december 2004 om ändring av nämnda beslut.

2. Kommissionens beslut av den 5 februari 2010 om standardavtalsklausuler för överföring av personuppgifter till registerförare etablerade i tredjeland i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG.

Förordning (2010:193).

Bilaga 3

Mellan Europeiska unionen och tredjeland gäller följande internationella överenskommelser om överföring av uppgifter i lufttrafikföretags passagerarförteckningar (Passenger Name Record).

Tredjeland

Överenskommelse

Amerikas förenta stater

1. Avtal den 26 juli 2007 mellan Europeiska unionen och Amerikas förenta stater om lufttrafikföretags behandling av passageraruppgifter (PNR) och överföring av dessa till Förenta staternas Department of Homeland Security.

Australien

2. Avtal den 30 juni 2008 mellan Europeiska unionen och Australien om lufttrafikföretags behandling av passageraruppgifter (PNR) från Europeiska unionen och överföring av dessa till Australiens tullmyndighet.

Förordning (2008:750).

Bilaga 6

DIFS 2010:1

Föreskrifter om ändring av Datainspektionens föreskrifter (DIFS 1998:3) om undantag från förbudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser m.m.;

beslutade den 22 september 2010.

Datainspektionen föreskriver med stöd av 9 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) att 1 § i Datainspektionens föreskrifter (DIFS 1998:3) om undantag från förbudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser m.m. ska ha följande lydelse.

Författningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna författning träder i kraft.

1 § Utan hinder av förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får sådana personuppgifter behandlas om

- a) behandlingen är nödvändig för att fullgöra en föreskrift på socialtjänstområdet,
- b) behandlingen avser uppgift i anteckningar som förs i fristående skolors elevvårdande verksamhet eller i motsvarande verksamhet hos enskilda anordnare av högskoleutbildning,
- c) behandlingen är nödvändig för kontroll av att jävssituation inte föreligger i advokatverksamhet eller annan juridisk verksamhet,
- d) behandlingen avser endast enstaka uppgift som är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras i ett enskilt fall,
- e) behandlingen avser endast enstaka uppgift som är nödvändig för att anmälningsskyldighet enligt lag ska kunna fullgöras, eller
- f) uppgifterna avser personer i nyckelpositioner eller ledande ställning inom det egna bolaget eller koncernen och det är sakligt motiverat att behandla uppgifterna i särskilt inrättade rapporteringskanaler för att utreda om personen ifråga varit delaktig i allvarliga oegentligheter som rör bokföring, intern bokföringskontroll, revision, bekämpande av mutor, brottslighet inom bank- och finansväsen, eller andra allvarliga oegentligheter som rör organisationens vitala intressen eller enskildas liv och hälsa.

Denna författning träder i kraft den 1 november 2010.